

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAYI: 196

9 OCAK 1979' FİYATI: 7,5 LİRA

SERMAYENİN
BASKI
RECETELERİ

1979

DÜNYA ÇOCUK YILI

Dr. UĞUR GÖNÜL

olacak hususlar gözönünde tutulmalıdır." 7. maddede ise şunlar yer alıyor: "En azından ilkököl eğitiminin ücretsiz ve zorunlu olarak sağlanması çocuğun hakkıdır". Yine aynı bildirgede "... Doğum öncesi, doğum sonrası bakım da dahil çocuğa ve annesine özel ilgi ve lhtimam gösterilmelidir..." deniyor. Çocukların, bütün zorunlu doğal hakları sayılıyor.

1979 dünya çocuk yılı. Bu yıl boyunca kapitalist ülkelerde de çocuklar yüceltilecek, parlak nutuklar atılacak, onlara yönelik programlar düzenlenecek, tiyatrolar oynanacak. Hangi çocuklar ne derecede yararlanacak bundan? Tüm olaylarda olduğu gibi "çocuk yılı" da sımsıkı açıda değerlendirilmelidir.

ÇOCUK YAŞAMI: SAĞLIK DÜZEYİNİN ÖLÇÜSÜ

Geniş işçi ve emekçi kesimlerin çocukları, kırsal alanda yaşayan emekçilerin çocuklara hâlâ okulsuzdur; çoğunun en doğal hakkı olan sağlıklı yaşama hakkından bile yoksundurlar. Ana ölümleri çok fazladır. Türkiye'de 0-5 yaş grubunun nüfusa oranı yüzde 40 iken, tüm ölenlerin yüzde 50.9'unu 5 yaşın altındaki çocuklar oluşturmaktadır.

Kapitalizmin bir sonucu olan bölgeler arası eşitsizlikler çocukların yaşama koşullarında da söz konusudur. Örneğin: İç Anadolu

bölgesinde köylerde ölenlerin yüzde 62.5'nin 5 yaş altında olmasına karşın bu sayı İzmir'de yüzde 21.4'dür. (1) Ülkemizde bebek ölümleri yüzde 1,55 dir. Bu oran SSCB'de yüzde 0,26, Küba'da yüzde 0,40'dır. (2) Kırsal bölgelerde bebek ölümleri daha da üst düzeyde olmasına karşın, şehircel bölgelerde bu oran, ortalamının çok altındadır. Dünya Sağlık Teşkilatı'na göre bir ülkenin sağlık düzeyini gösteren en önemli kriter de bebek ölümleridir.

"Ölen ölü kalan sağlar bizimdir" diye büyük oranda kendi dencisiyle yaşayabilmiş çocuklarınıza neler yapıyor? Ne gibi olanaklar veriliyor? Çetin sağlık koşullarıyla karşılaşan çocuklardan hastalanmaların hiç de azımsanmayacak bir oranı kusurlu yaşamaktadır. Çağdaş olanaklara ulaşması için bu çocuklara özel eğitim verilmesi zorunludur. Bunu yapmak da devletin görevleri arasındadır. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu konuda şu tesbitler yapıyor: 1975 ders yılında 0-19 yaş grubunda bulunup da gözleri göremeyenlere götürülen hizmet 4 kurumda 586 öğrenciyi kapsamaktadır. Oysa bu programdan yararlanmak durumunda olanların sayısı yaklaşık 40 bin dolayındadır. 40 bin kişiden ancak 586'sı eğitim almaktadır. Diğer bir deyimle tüm Türkiye'de gözleri göremeyenlerin ancak yüzde 1.4'ü eğitim olanaklarından yararlanmaktadır. Geri kalan yüzde 99.6'sı kadeyle başbaşıdır. Gene aynı kaynağa göre duyma yeteneğinden yoksun çocukların ancak yaklaşık yüzde 0.8 kadarı eğitim olanından yararlanmakta (46 bin 450 kişiden yalnız 454'ü) ve bu alandaki eğitimin niteliğinin yetersizliği aynı kaynakça açıklanmaktadır. (3)

KAPİTALİST TOPLUMUN DİŞİNE ATTİĞİ ÇOCU

1977 yılında 0-6 yaş grubunda korunmaya gereksinime duyan 1.5 milyon çocuk bulunmasına karşın götürülen hizmet ancak 21 bakım evinde 3030 çocuğu kapsayabilmektedir. 7-18 yaş grubunda bulunan 2.2 milyon çocuk korunma, bakılma, yetiştirilme gereksinimi duyarken 1977 yılında 93 yetiştirme yurdunda bakılan çocuk sayısı 15 bin 2'dir. (4) Bu çocuklar, yani 0-6 yaş grubundan bakıma muhtaçların yüzde 99.8'i, 7-18 yaş grubunda ise yüzde 99.3'ü gene "kaderiyle" başbaşıdır. Genelikle ikinci grup çocuklar yaşamak için giderek toplum dışına düşen yollara itilmektedir. 1960 yıllarına ait şu veriler durumun acı sonuçlarını en iyi şekilde vermektedir:

"1960 yılında İstanbul'da işlenen hırsızlık suçlarının yüzde 21'inin 1961'de yüzde 23'ünün (bu oranın şimdilerde epeyce arttığı söylenebilir), aktif homoseksüelitenin yüzde 33'ünün yan-

kesiciliğin yüzde 12'sinin ve cinayetle ilgili suçların yüzde 11'inin çocuklar tarafından işlendiği saptanmıştır. (5) Toplumun dışarıya itmesi yüzünden hırsızlıklara, homoseksüaliteye, yankesiciliğe sürüklenen çocuklar... Kovboy filmiyle, resmî romanıyla vb. ile bu çocukları şartlandırarak etkisi altına alan kapitalist toplumun sebep olduğu çirkeflilikler de sorunun üstüne tuz biber ekmekte, suç oranlarını daha da arttırmaktadır.

DOKUZ MİLYON ÇOCUĞA İKİ KREŞ

Bu gruba girmeyen diğer çocukların durumu nedir? Kişiliğin gelişmesinde en önemli yaş grubu olan 0-6 yaş grubu çocuklar olanaksızlık içinde burjuva toplumun şartlanmalarıyla yetişmektedir. Bu sorun özellikle çalışan kadınlar için önemlidir.

"6 milyondan fazla çalışan kadının 0-6 yaş arasındaki 9.3 milyon çocuğuna karşın devletin açmış olduğu yalnız iki kreş ve 6 ana okulu vardır. Resmî istatistiklere göre de Türkiye'de 132 özel yuva vardır. Yuvaların aylıklar 500-1000 TL. arasında değişmektedir." (6) (Şimdilerde en ucuzunun aylığı 2000 TL. civarındadır). Bunlardan da zaten son derecede dar bir kesim yararlanmaktadır. Geçimini sağlamak için, işgücünü satan emekçi kadınların çocukları ise, çocuğu kötü yönde koşturulan tüm etkenlerle karşı karşıyadırlar. Kanunun zorlayıcı hükmüne karşın çalışan kadınlara kreş açan fabrika üç-beşin ötesine geçememektedir. Açmayanlara verilen ceza da çok komik rakamlardadır. Resmî verilere göre tüm Türkiye'de 3-6 yaş grubu çocukların ancak yüzde 1.1'i okul öncesi eğitiminden yararlanmaktadır.

Bu sorun sosyalist ülkelerde ulusal düzeyde çözüme kavuşturulmuştur. Orada çocuklar her türlü olanaklardan yararlanmakta, bu olanakları sağlamak devletin baş görevlerinden biri olmaktadır. Örneğin Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde 210 bin 750 çocuğun bakıldığı 17 bin kreş, 660 bin çocuğun yararlanabildiği çocuk bahçeleri vardır. Macaristan'da 40 bin 154 çocuğun bakıldığı 1043 kreş bulunmaktadır. 3-6 yaş grubu çocukların yüzde 59'u ana okuluna gidebilmektedir.

Daha 1917 yılında çıkarılan bir kanunla Ana-Çocuk sağlığı hizmetleri SSCB'de ülke çapında yaygınlaştırılmıştır. Sovyetler Birliği'nde tüm 7 yaş altı çocuklar kreş, çocuk bakım evleri, anne ve çocuk sağlığı evlerine v.a. yerleştirilmekte, eğitimlerine özel bir önem verilmektedir. Gelişme bozukluğu olan çocuklar ilgili merkezlerde eğitilmektedirler. SSCB'de ana çocuk sağlığı eğitimi hizmetleri Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından örnek olarak gösterilmektedir.

ALTI YAŞINA GELEBİLEN "KAHRAMAN ÇOCUKLAR"

0-6 yaş grubu çocukların eğitimi ve bakımı sorunları ülkemizde bu grubun sağlıklı olarak okul çağına gelebilmesine indirgenmiştir. Kırsal bölgede bu çocuklar beslenine bozukluğu, eğitimsizlik, hastalıkların pençesinde okul çağına kadar kendi dirençleriyle gelirler. "Bu kahraman çocukların" bu yaşa kadar gelişmelerini ödüllendirmek (!) için bunlara ilkököl olanağını sunmak bir kanunla devletin görevi sayılmıştır. Devlet bunu yapmaya mecburdur. Oysa uzay çağına yaşayan dünyada, Türkiye'de okul çağımda 1 milyon çocuk okuma olanğından yoksun bulunmaktadır. İlköğretimde yüzde 87.5 olarak görülen okullaşma oranı da bölgeler arasında, kız erkek öğrenciler arasında büyük farklılıklar göstermektedir.

Kırsal bölgede ilkökölde orta öğrenime geçiş yüzde 25 dolayındadır. Yani her yüz çocuktan 75'i orta öğrenime girmektedir. Orta öğrenime geçiş şehirlerde ise yüzde 75'dir. Bu rakamlar IV. Beş Yıllık Kalkınma Planında verilenlerdir. Son yıllara aittir. Zaten orta öğrenime girenlerin de yüksek öğrenim görme şansı çok azdır. Yüksek öğrenim şanslarına girebilmeye umudu ... (okuma değil), resmî rakamlara göre bir çiftçi çocuğu için 1 iken işçi çocuğu 2.8, emef sanatkar çocukları için 4.7, serbest meslekte çalışanların çocukları için 6.9, memur çocukları için 8.4, tüccar çocukları için 9.9, sanayici çocukları için 34.3'tür.

Tüm bu rakamlar bize sorunun boyutlarını göstermektedir. Sorunun sımsıkı niteliğini gözardı etmeden çocuklara iyi koşullar sağlamak için mücadele etmek, sorunu bütün yönleriyle ortaya sürmek, çözüm önerileri getirirken hedef göstermek, sosyalizmi ve bu alandaki kazanımlarla sosyalist dünyayı tanıtmak 1979 yılında, Dünya Çocuk Yılında yapılacak en önemli görevlerden olmalı.

Kaynaklar

- "Ülkemizde Çocuk Ölüm Oranları ve Nedenleri" Dr. Zafer Öztekin, ATOB S. 2 Kasım 1976
- "Türkiye'de Nüfus" H.U. Nüfus Etüdüleri Enstitüsü Ankara 1976
- "IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)" Resmî Gazete S. 93 Aralık 1978
- A.g.k.
- "Kreş Sorunu" TOB S. 13-14 Haziran 1976
- A.g.k.

"..... hoş geldin bebek yaşama sırası sende senin yolunu gözlüyor kuşpalazı boğmaca sırtına ince hastalık yürek enfarktî kanser filan işsizlik açlık filan..."

Nazım Hikmet

1979 dünya çocuk yılı... 20 Kasım 1959'da yayınlanan Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 2. maddesi şöyle diyor: "Çocuk, sağlıklı ve normal bir biçimde özgürlük ve saygınlık içinde beden, manen, zihnen, ruhen ve sosyal açıdan gelişebilmesi için özel himaye görmeli, gerekli fırsat ve kolaylıklardan yararlandırılmalıdır. Bu amaçla hazırlanacak yasalarda çocuğun lehine

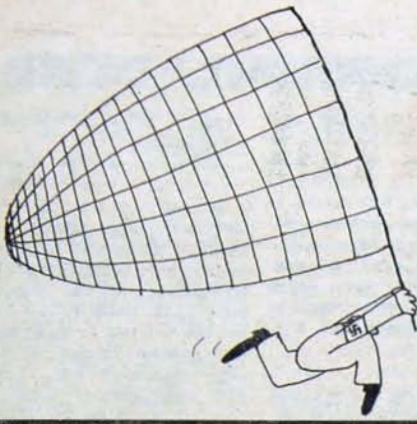
YURUYUŞ

Sehibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd.Şti. adına NİHAT SARGIN • Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ • Yazı İşleri Müdürü: Nesat KOÇ • BİYİKOĞLU • Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI • Yönetim: Köknar sok. 15/8 Kızılay-ANKARA Tel: 17 45 81 • İstanbul Bürosu: Ph. yeroti Cad. 21/1 Cemberlitas-İSTANBUL Tel: 26 35 67 • Avrupa Temsilciliği: COODIFF 13/2 Square Wilsor-1040 Bruxelles - BELÇİKA Tel: 230 34 72 • İlan Kosulları: Arka kapak renkli 22.500 TL. Arka kapak siyah beyaz 18.000 TL., İc sayfa lar sitün satımı 80 TL. Yayın İlanları % 50 indirilmiştir. • Baskı: Dally News Web Offset Teşisi • Kapak: Uğur OKMAN

• Abone kosulları: Yıllık 300 TL., Altı aylık 150 TL., AVRUPA: Altı aylık 375 TL. (30 DM), Yıllık 750 TL. (60 DM) • AMERİKA: Altı aylık 500 TL., Yıllık 1000 TL., • AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600 TL., Yıllık 1200 TL.

• Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YURUYUŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 • AVRUPA: COODIFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657 BRUXELLES - BELÇİKA

SERMAYENİN BASKI REÇETELERİ

ZEKİ KILIÇ

Türkiye kapitalizmi ve özellikle büyük burjuvazi, ülkemiz tarihinin en derin ekonomik ve politik bunalımı olan bugünkü duruma "çözüm" bulmak için çeşitli yollar ve yöntemler arıyor ve öneriyor. Burjuvazi, derinleşen bunalımın faturasını işçi ve emekçi sınıf ve tabakalara ödetiyor. Buna karşılık, işçi sınıfının, emekçilerin ve demokratik güçlerin gün gün tepkileri artıyor, talepleri yükseliyor ve örgütlü mücadeleye olan istekleri çoğalıyor. Demokratik toplumsal muhalefet, burjuvazinin ve onun siyasal örgütlerinin etkinlik ve kontrol alanının dışına çıkıyor, kendi temel sınıf hareketinin eksenine giderek yaklaşıyor.

Gelişen ve örgütlülük düzeyi ile ortak iş yapma alışkanlıkları daha da artan işçi ve emekçilerin ve tüm demokratik güçlerin bu mücadelesini baskı altına almak ve durdurmak noktasında, Türkiye burjuvazisi ve onun tüm politik örgütleri aynı anlayışta ve kararlılıkta birleşiyorlar. Ancak uygulanacak baskı ve engellemelerin doza, biçimi ve yöntemleri konusunda farklı önerilere sahip oldukları da açıkça görülüyor.

İşçi ve emekçi sınıfların ve demokratik güçlerin mücadelesini geriletme, onların örgütlenme özgürlüklerini ciddi şekilde kısıtlamak ve demokratik silahlarını kullanılmaz hale getirmek; kısacası, onları sahip oldukları mevzileri terke zorlamak için tüm burjuva partileri, yeni anti-demokratik yasa tasarılarından, sıkı yönetimlere kadar her yönteme başvuruyorlar. Bu çerçevede sunulan öneriler paketine yönelik hiçbir itiraz yoktur. Fakat, bunları yeterli bulmayanlar vardır. Ve görünürdeki çelişki ve çatışmaların da altında bu yatmaktadır.

CHP ve iktidarın, demokratik toplumsal muhalefeti sindirme; gelişmesinin ve etkinliğinin önüne engeller koymak için sürekli bir "sıkı yönetimli" yönetim anlamına gelecek olan baskı ortamını gerçekleştirmeyi hedef aldığı anlaşılmaktadır. İlan ettikleri sıkı yönetim ile, tasarlanan anti-demokratik yasa tasarılarının hayata geçirilmesi sırasında karşılaşılabilecek engelleri önceden ortadan kaldırmayı hesaplamaktadırlar. Yani sıkı yönetim ile, yarın için planlanan sürekli "sıkı yönetim" yönetiminin koşullarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, AP ile faşist hareket partisi ve diğer faşist gerici güçler ve örgütler ise, gelişip güçlenen demokratikleşme mücadelesini tam boy açık faşist rejimlerde uygulanan baskı ve terör yöntemleriyle susturmayı ve durdurmayı öngören bir çabayı ısrarlı ve kararlı bir şekilde sürdürmektedir. MC partilerinin ve örgütlerinin bu çabası yeni olmayıp, uzun süreden beri devam edegelen sistemli ve örgütlü bir çabalar dizisidir. Bunun sonucundadır ki, faşist güçler, bugün mevcut hükümete karşı ve ona rağmen hükmeden alternatif bir iktidar durumuna gelmişler ve bu durumu sürdürmeye uğraşmaktadırlar.

Büyük burjuvazinin demokratik toplumsal muhalefeti susturma ve önlemeye yönelik tedbirlerin özüne karşı çıkmadığı gibi, tam tersine buna sahip çıkan CHP ve hükümeti; düşünülen uygulamaların doza ve biçimi konusunda MC partilerini, kendisiyle uzlaşmaya çağırmakta, aynı zamanda sürekli olarak MC partilerini işledikleri suçların tanığı olarak şahitlik yapacağı tehdidi ile yola getirmeye gayret etmektedir. Kimi zaman da, kimilerince solcu sayılan Necdet Uğur'un yaptığı gibi, İran'daki durumu örnek göstererek MC partilerine, özellikle AP'ye sonu olmayan tehlikeli yola girmemesi gerektiği yolunda telkinlerde bulunmaktadır. Böylece, CHP tüm çabalarını diğerlerinin

de savunduğu ve özüne katıldıkları yeni baskı düzenlemeleri etrafında uzlaşmaya ve beraberliği sağlamaya yöneltmektedir. Ecevit'in "şahitlik ederim ha!" anlamına gelen "tehditleriyle", Necdet Uğur'un "tek kurtuluş AP ile CHP'nin birliğidir" yollu konuşmasının aynı zamana rastlamasını başka türlü açıklamak mümkün değildir.

Sıkıyönetimin işlev ve görevleri konusunda sürdürülen tartışmaların düzey ve seyri de, yukarıda belirttiğimiz "Ecevit'vari baskı ortamı mı? Yoksa MC'vari baskı ortamı mı?" seçeneklerinden hangisinin gerçekleşmesi için sıkı yönetimin kullanılacağı doğrultusundadır. MC partilerinin görünürdeki talepleri ve tepkileri, sıkıyönetimin uygulamalarının beklenen biçimde MC'vari bir gelişmeye gereken katkıyı getirmediği içindir. MC partileri bütün girişimleriyle, planladıkları hedeflere onları götürebilecek görevleri sıkıyönetime yüklemeye çabalamaktalar. "Eşgüdüm", sıkıyönetim komutanları ve atanan yetkililer, sıkıyönetimin işlev ve görevleri konularında sürdürülen çok yanlış, ama özde aynı noktaya varan tartışmaların tümü, aslında biçim ve yöntemi farklı seçeneklerden her ikisinin de üzerine örtmeye yöneliktir.

Sıkıyönetim sistemli olarak ilan edildiği günden bu yana, kendi başına bir amacı gerçekleştirip; daha sonra yeniden geldiği yere gidecek bir alet, bir araç olarak ortaya konmaya ve öylece sunulmaya çalışıldı. Onu kullanacak elin, kimin olduğu, kimlere kalkacağı bir kenara kondu, unutturuldu. Onun, anti-demokratik özü, temel hak ve özgürlükleri kullanılmaz hale getiren yanı gözlerden ve dikkatlerden uzaklaştırılıyor. Bu tür sunuşun çerçevesi de, tüm burjuva partileri sözcüleri ve yayıncılarından, bazı demokrat ve ilerilerle, maoculara ve goşistlere kadar uzanan bir kesitin elbirliği ile doldurulmaya çalışılıyor. Böylece sıkıyönetimin, ister Ecevit'vari baskı ortamını gerçekleştirmeye, isterse MC partilerinin, MC'den farklı, başka olası faşist hükümet biçimlerini de yedekte tutarak, özlem duydukları faşist ortamı gerçekleştirmeye yönelik olsun, işçi ve emekçileri, demokratik güçleri, kısacası demokratik toplumsal muhalefeti gelecek yeni koşullara alıştırmak, uyarlamak anlamında temel işlevi olduğu gizlenmeye çalışılıyor.

Mücadelede perspektif olarak uzlaşma hedef alınmışsa, yani profesyonel suçlularla anlaşma asıl hedef ise, bırakalım suçluların yakalanmasını, onları geçici bir süre için bile olsa, suç sayılarını azaltmaya razı etmek mümkün değildir. Ta ki, suç işlemek, o an için onların hesaplarıyla denk düşsün.

Yeni baskı düzenlemelerin gerçekleştirilmesiyle oluşacak yeni koşullara bugünden uyumu sağlanmaya çalışan sıkıyönetimin biçim olarak ortadan kalkması, demokratikleşme mücadelesini eski konumuna kendiliğinden oturtmaya yetmeyecektir. Bu anlamda da, MC partilerinin ve faşist odakların kaybı olmayacaktır. Ancak, gem vurularak durdurulan, susturulan, demokratik mevzileri ellerinden alınan, demokratik silahları paslandırılan işçi ve emekçi sınıflarla, demokratik güçlerin içine düşürüleceği bu olumsuzluk onlar açısından her şeyin bittmesi olmayacak, bağımsızlık, demokrasî sosyalizm mücadelesi daha örgütlü, daha güçlü bir şekilde engelleri söke söke yoluna devam edecektir. Ama geçici bir süre için bile olsa, tasarlanan ve getirilmesi öngörülen yeni düzenlemelerle, Sayın Ecevit ve CHP'ye, dün Hitler'i getiren bugün edilen "dualar" gibi, "dua" edilmesinin önü alınamayacaktır. Tutunduğu dalı, kendi eli ile kesen CHP'ye ve İlderne acımaya zaman bile kalmayacaktır.

AP ve MHP'nin gözdağı oltası

Hükümetten ayrılmasıyla, kahverengi gömleklilerin basın odalarında yapılan panayır kompolarına bir takım sözcülerine göz yaşları döktüren İrfan Özaydınlı'nın, istifasıyla başlayan geçtiğimiz hafta, gensoru önergesinin oylanmasıyla sonuçlandı.

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ve 45 arkadaşının Kahramanmaraş olaylarıyla ilgili olarak hükümet hakkında verdiği

gensoru önergesinin gündeme alınmasıyla, geçtiğimiz Perşembe günü Millet Meclisi'nde görüşüldü. Görüşmelerin sonunda yapılan oylama sonunda, önergenin gündeme alınması 210 evet oyuyla 226 oyla reddedildi...

Aslına bakılırsa başta Demirel olmak üzere MC muhalefeti bu gensoru önergesinin sonucuna umutla bakıyorlardı: Hükümet

nasil olsa, kendi lehine güveni sağlayacak çoğunluğu sağlayacaktır.

Gensoru önergesinin Millet Meclisi'nde görüşülmesi arasında yapılan gerilimli konuşmalar ve bu arada CHP'den bir istifa olayının meydana gelmesinin görünürdeki barometresinin dışında önerge sahibi Süleyman Demirel bir taktik nabız yoklama yapmış oluyordu...

Suçluluğu, eli kanlılığı, sabıksız ayan-beyan ortada olan bir siyasi şebeke, adeta anayasa ya yasa dışı bir güç, icazet ve imtiyaz desteğinde hâlâ tutulur ve görülürken, bu şebekenin cınayyetlerin ve suçluluğunu politik avantaj ve açılımlara dönüştürmeğe çalışan AP Genel Başkanının bugünlerdeki manevra ve hesaplarını dikkatle izlemek gerekecektir.

Çünkü bu Demirel, geçen yılın ortalarında kendisine uzatılan bir hükümet düşürme formülünün denkleminde ses çıkarmaması bir Demirel'dir. Malayta olayları ve "Kara kalesine kızıl bayrak çekilmesi" masasının sahneye konduğu günlerde "Bu hükümetin düşmesine, çıkacak biz olayda 100 kişinin ölmesi yeter de artar bile" şeklindeki formüle, "yan cebime koy" anlayışı ne kadar meşru ise o kadar meşru şekilde sessiz kalan Demirel'in bu mantığı önceki haftalarda şu biçimde açığa çıkmıştır:

"Bana, milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz..."

Faşist terör odak ve kaynaklarına cinayet iştah şurubu sunan Demirel, beri yandan da sözümüne savcılık rolünü sürdürmektedir:

"Suçluları bulun. Eğer bu faciaya el koymazsanız, yeni faciaların meydana gelmesinde

Türkiye'yi itare edenleri sorumsuz sayarsınız..."

Demirel'in savcılığı içinde "yeni facialar" kozu da vardır. Demirel sıkıyönetim ilanıyla sonuçlanan raundu kendi lehine kapamış görmektedir. Ve yanbaşında seyrettiği bir suçluluk karargahının, anayasal olarak, yasal olarak tevkifi halinde ki, bu suçluların resmen tescilli olacaktır, Demirel kıyameti koparmağa hazırlanmaktadır. Yok eğer bu sağlanamazsa Demirel, "yeni facialar" basamaklarını sayacaktır.

Hükümetin mevcut görünüm ve tutumuna bakılırsa, Demirel ikinci seçeneğin ufuklarını gözden geçirmektedir.

Her iki seçenek için geçerli olan politika da, sürekli gerilim, sürekli barut politikasıdır. Bu politikanın malzemeleri de "Bu kıy komünizm geliyor"dan başlayıp, sermaye şoku altında pusulası güdümlü CHP'ye yeni yeni saldırılarla desenlenmektedir....

Bu arada Demirel, sıkıyönetim ilanı üzerine İngiliz büyükelçisinin tebrikini dahil kutlamaları kabul ederken, CHP'ye karşı, "sıkıyönetim" silahını kullanmaya hazırlanmaktadır. Demirel'e göre: "sıkıyönetimleri CHP getirmiş, kendisi çözmüştü!..."

CHP'NİN UTANGAÇ MANTIĞI

Sınıfsal özüyle, desteğini sağladığı kitlesel potansiyelin nite-

Özaydınlı kimi kurtardı?

Özaydınlı'nın istifası, istifanın nedenleri ve sonuçları konusunda çeşitli yorumlara yol açtı. Bütün bu yorumların ilginç bir ortak özelliği vardı: Bugüne kadar çeşitli biçimlerde Özaydınlı'ya karşı çıkan hemen herkes, istifasından sonra O'nu savunmak, hatta el üstünde tutmak için adeta sıraya girdi.

Gerici ve faşist basın, Özaydınlı'nın istifasının hükümetin düşürülmesi yolunda bir adım olmayacağını biliyordu. Bu nedenle istifayı, Özaydınlı'nın avukatlığını üstlenerek hükümeti bir adım daha yıpratmak için kullanmaya girişti. Gerici basına göre Özaydınlı, Kahramanmaraş katliamı sırasında asil sorumluluğun "sol tahrike" ait olduğunu açıkladığı (!) için istifaya mecbur bırakılmıştı! Bu da hükümetin "aşırı solu himaye ettiğinin" yeni bir kanıtıydı!

Özaydınlı'nın faşist terör odaklarının üzerine perde örtten, devlet kuruluşlarındaki faşist işgale seyirci kalan, hatta faşist unsurlarla uzlaşan politikasına, demokratik güçler tarafından bugüne kadar ısrarla karşı çıkmıştı. Bazı ilerici basın organları da Özaydınlı'nın tutumuna karşı geçici de olsa uyarılarda bulunmuşlardı. Ne var ki Özaydınlı'nın hükümetten ayrılmasından sonra bazı basın or-

ganlarında Eski Bakan'ın uygulamaları için neredeyse "af" çıkaran bir tutumun izlenmeye başladığı görüldü.

Özaydınlı'nın istifası, hiç kuşkusuz, "anarşi" denen faşist terör dalgasını dindirme konusundaki başarısızlığının bir sonucudur. Fakat bu başarısızlık, eski Bakan'ın "elinde olmayan nedenlerin" mi sonucudur, yoksa yansıttığı belli bir anlayışın, "Özaydınlı kafasının" mı ürünüdür? Asıl sorun budur. Özaydınlı'nın, elindeki olanakları bir yana itip faşist terör odakları karşısında adım adım gerilemesini bir yana bırakarak, karşısına çıktığı söylenen engelleri başarısızlığının mazereti biçiminde ileri sürmek, tutarlı bir demokrasi anlayışıyla bağdaşmayacaktır.

Evet, İçişleri Bakanlığı koltağında oturan kişinin sadece kimliğinin değişmesi tek başına hiçbir sorunu çözmez ve yetmeyecektir. Faşist terör dalgasının dindirilmesi için, her şeyden önce, olaylara bakış açısının değişmesi zorunludur. Özaydınlı'nın istifası, aynı anlayışı sadece değişik bir kimlikle somutlayan bir başkasının onun yerine geçmesiyle sonuçlanacaksa, o zaman Özaydınlı, sadece her fırsatta temize çıkardığı faşist güçleri kurtarmış olacaktır.

AP Grubu tarafından Maraş olaylarıyla ilgili olarak hükümet hakkında verilen gensoru önergesinin gündeme alınması 210'a karşı 226 oyla reddedildi. Önerge üzerine yapılan konuşmalarında yapılan eleştirilere hükümet adına cevap veren Ecevit, faşist terörün MHP ve AP tarafından desteklenen silahlı kadrolar tarafından yaratıldığını söylemiştir. Konuşması parlamentoya has itişip kakışmalarla sık sık kesilen Ecevit özete sunları şöylemiştir:

"Hükümet için verilen gensoru devlet otoritesinin zafına uğradığı bildiriliyor. Devlet otoritesinin yerine geçirmeye üzere yıllardır silahlı militanlar yetişirenler tarafından bunlar söyleniyor. Bunlar belgeleriyle açıkladı. AP hükümette iken kendi İçişleri Bakanım Emniyet Genel Müdürlüğüne hazırladığı rapor ortadadır. O dönemde bile bile komando kamplarına göz yumdular."

Ecevit, seçim geceleri sırasında Tokat'ın bir ilçesinde AP'li bir bakanın kendisini dinlemek için bembeyhillerini MHP'li merkezinde toplantıya çağırıldığını söyleyerek konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Yıllarca Türkiye'de üniversitelerde öğrenim yapmadım. ODTÜ'ye işçi adı altında yzlerce silahlı eylemci sokuldu. Cephe dönemlerinde şiddet olayları ortakokullara kadar girdi. Cephe ortaktan ülkedeki yolu mekteplerden geçer, diyerek mektekleri bugünkü aşamaya getirdi. Devleti ele geçirmişlerdi. Son zamanlarda yakalanan eli kanlı eylemciler Cephe Hükümet-

Başbakan sözünün gereğini yapmalıdır

leri döneminde devlette çeşitli görevlere yerleştirilmişlerdi. Bahçelievler ve Balgat cinayeti sanıkların arasında. Devlet in ellerinden kaçtığı anlaşılan yeniden sokağı ateşe verdiler... Emniyetin balistik servisleri çalışmaya başlayınca cinayet işlemekte kullanılan gezen tabancaların hangi partilerce hangi ilçe örgütlerince suçluların

eline verildiği ortaya çıkmaya başladı."

Ecevit bu konuşmasında önemli noktalara değinmiş, cinayet odaklarını açıkça öne çıkarmış, katil çevreleri ve onlara arka çıkanları suçlamıştır. Bu konuşma belki de kendisi tarafından bile bir süredir unutulmuş ve zaten aynık olan gerçekliği ortaya koymuştur. Ama yalnızca bilinenleri yeniden açıklamamanın tek başına bir yararı olmadığı anlaşılmıştır. MHP'nin sıkıyönetimin koruyuculuğuna sığınmaya çalışması, CHP'yi ürkütmemelidir. Faşist odaklar üzerine gtmenin, cinayet şebekelerinin dağıtılmasının koşulları henüz yokolmamıştır. Ecevit sözlerinin gereklerini yerine getirmelidir. Politik dürüstlük, her gün yeni insanların canına kıyıldığı şu günlerde, ihmal edilmez bir özelliklidir.

liğinin çelişkilerini üzerinde toplayan CHP'nin, bu saldırılara vereceği ancak iki cevap vardır: Sinifsal özünü; Demirel'i de içine alan sermaye iktidarları suçlu olduğu...

Destegini sağladığı kitlesel potansiyelin niteliği açısından da; sorumluluk...

Ve bu sorumluluk da, en açık ve anlaşılır biçimde TTP Başkanlık Kurulu'nun bildirisinde şöyle çizilmiştir:

"Özgürlükçü demokrasi, hukuk devleti, halktan yana halkla birlikte olmak, hakça düzen iddia ve savunmalarında aşgari ciddiyet şartı, sıkıyönetimin, terörizminin legalleştirilmesi için değil, yalnız ve yalnız terörizmi ortadan kaldırmak ve bir daha başgöstermesini önlemek amacıyla kullanılmasına azami dikkati göstermek, bundan da öte, böyle kullanılmasına mutlaka basarmaktır..."

TTP Başkanlık Kurulu bildirisinin bundan sonraki bölümü de herhâlde hükümet ve CHP için ders alınacak niteliktedir:

"İktidarın demokrasi doğrultusunda çift başlıktan kurtulup demokratik düzen içinde gelişmesi ancak başarısızlığıyla olanaklıdır ve bunu başaracak güçler Türkiye'de mevcuttur. Hükümet bu yolda çalıştığı ve uğraş verdiği, demokrasi ve halktan yana olmanın çetin sınavını başarabildiği ölçüde tüm yurtsever, demokrat, ilerici, sol güçlerin desteğini arkasında görecektir..."

İşte bu CHP ve hükümeti, sermaye "sol"unun provokatif patolojisini, Özyadın'ın kafasıyla simgelenen anlayış dedektifliğiyle işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin demokratik talep ve özelemlerine buluşturmadığı ölçüde başarıya yakın olacaktır.

Ancak CHP'nin ve hükümetin, Özyadın'ın istifasıyla, Özyadın'ın kafasından arındığını da ileri sürmek mümkün değildir. YURUYUŞ'un dizgiye hazırlan-

dığı surlarda, Özyadın'dan bolyan makama vekalet eden Orhan Eyüboğlu'nun "asaleten" bakmağa hazırlandığı bildiriliyor.

Öte yandan gerek CHP içinde, gerekse politik koridorlarda daha uzun vadeli beklentilere hazırladığı bildirilen Millî Eğitim Bakanı Necdet Uğur'un geçtiğimiz hafta TBMM karma komisyonunda, bütçesiyle ilgili eleştirilerle cevaplandırırken yaptığı konuşma, demokrasi sorumluluğu adına iç karartıcıdır. Necdet Uğur, AP dehlizlerinde gizli açık hangi besapların yapıldığını bir yana iterek şöyle konuşmuştu:

"Türkiye'de kurtarıcı AP ve CHP örgütleridir..."

Necdet Uğur'a göre, tabanda bu örgütlerin mensupları, yukarıdakilere destek olacak ölçüde birbirlerine destek oluyordular! Halkın çoğunluğunu "iki büyük parti" temsil ediyordu! Uğur, sonucunu da ilan ediyordu:

"Demokrasi olmazsa AP de olmaz, CHP de olmaz..."

Washington beyaz perdesini hatırlatan bu mantığın dayandığı kaynak da, suyunu faşizmin batağına dökmektedir...

Bu mantık, 1977'nin ortalarına kadar da kiteleri "Ya CHP, ya faşizm" diye aldatmıştır. Tarih henüz yeni olduğu için olacak "Ya CHP-AP, ya faşizm" diyemeyecek kadar da utangaç bir mantıktır bu...

Necdet Uğur'un bu mantık kalıbını dışa vurma nedensiz değildir. CHP Genel Merkez kareğahında ve bağlı düğüm noktalarında son günlerde tartışılan ağırlıklı konulardan biri, bu yılın sonlarına doğru yapılacak Senato üçte bir yenileme seçimleridir.

Artık kullislere de taşan değerlendirmelere göre, konuşmalar şöyle geçmektedir:

"Solun, olsa olsa yüzde 1 olduğunu ilan ettik, ya bunun hincını çıkartmak için bu seçimde

bize ters dönerse?..."

"Sol ya bir akılsızlık eder de, bizi desteklemese?..."

"Bunu şimdiden anlatmağa geçmemiz lazım... Yoksa sağına ekmeğine yağ sürülmüş olur..."

CHP kullislere şimdi bu rüzgarlarla dalgalanmaktadır. Özündeki ve ifade edilmişdeki zavallık bir yana "CHP'nin ekmeğine sürülmeyen yağ, sağa sürülmüş olur" şartı ve kandırma macası gündeme adını atmıştır. CHP'nin nezuher "sol kanadı" ile kaydı CHP'de AP'ilerin birleştiği ortak noktalardan başkası da budur ilginç olan...

Güncel ve ivedi görevler CHP'yi beklerken, Necdet Uğur mantığının CHP'deki yaygınlığı ibret vericidir...

Yeni baskı reçeteleri Ecevit'in imzasını bekliyor...

"Kıç geldi. Komünizm bekleniyor!"

İşte faşizme döşenen yol

İçinde bulunduğumuz koşullar geldi, faşist güçlerin, ellerinde bulundukları iktidar odağının etkinliğini daha da artırmak için girişimlerini yoğunlaştırdıkları koşullar. Sıkıyönetim uygulamasını kendi iktidar odaklarının kenarına sokmaya çalışan bu güçlerin karşısına dikilmek ve bu niyetlerini boşa çıkartmak, demokrasi güçlerinin en ivedi görevi. Bir yandan sıkıyönetimi karanlık emellerine basmak yapmalarını engellemek, diğer yandan da bu emellerini açığa çıkartmak gerekiyor. Son günlerde birbiri ardına yapılan açıklamalar, yazılıp çizilenler bu niyetlerini apaçık ortaya koyuyor. Aşağıda "yetkili ağzlar"dan sıraladığımız, demokratik güçler için birer uyarı niteliğindedir:

"Sıkıyönetim tabiatı icabı "geçici" bir müessesedir. Sıkıyönetim bir hedef değil, "sıkıyönetim sonrası"ni hazırlamaya çalışan bir vasıttır. Türkiye'nin barışık, güvenli, istikrarlı demokratik bir "sıkıyönetim sonrası"na ulaşması, teker teker her Türk vatandaşına bağlı. Rejim artık gücünü ortaya koymuştur. Rejime ve onun bekçisi silahlı kuvvetlerimize güvenmek, normal yönetime selamete geçiş için milletçe üzerimize düşen görevleri yapmak zorundayız." (Taha Akyol, Hergün, 27 Aralık)

"Sıkıyönetim, artık bu hükümetin bir dopingi değil, milletin "devlet arayışlarına" cevaptır. İktidar boşluğunun giderilmesidir, alternatiftir. Sıkıyönetim başkanı olduğu ölçüde, Ecevit ve arkadaşlarının başarısızlıkların tahak gibi ortaya çıkacaktır. Ecevit ve arkadaşları büsbütün tükenektir." (Güneri Cıvaoglu, Terziman, 28 Aralık)

"Başbakanın anlayışı yüzünden sıkıyönetim 'büyük işleyiş güçlüğüyle' karşılaşılarak başarısızlığa mahkum edilirse, rejim ve ülke bütünlüğünü korumak için başvuracak hangi müessese kalacaktır?" (Taha Akyol, Hergün, 29 Aralık)

"Millet; siyasi kanaati ne olursa olsun büyük, çok büyük çoğunluğu ile Türk milleti ise, kahraman, adil, millî terkinin öz ve temel koruyucusu ve sahibi ORDUSUNDAN emin ve müsterih perdelerin aralanması"ni bekliyor: göreceksiniz..." (Cemal Kutay, Son Havadis, 3 Ocak)

"Sayın sıkıyönetim komutanlarına, alınacak sonuçtan politikacıların değil, kendilerinin sorumlu tutulacaklarını hatırlatmak isteriz." (Necdet Sevinç, Ortadoğu, 3 Ocak)

"Sayın sıkıyönetim komutanlarına, alınacak sonuçtan politikacıların değil, kendilerinin sorumlu tutulacaklarını hatırlatmak isteriz." (Necdet Sevinç, Ortadoğu, 3 Ocak)

"Sıkıyönetim idaresinin hükümet başkanına karşı sorumlu olması Sıkıyönetim Komutanlarına, kanunla verilen görevlerin hükümet başkanı tarafından gerçekleştirileceği anlamına gelemez." (Nuri Bayar, 30 Aralık)

"Hükümet Başkanı sıkıyönetimin işine karışmaktan vazgeçsin. Burakan sıkıyönetimi kumandanlar idare eder." (S. Demirel, 29 Aralık)

"Kanunlara saygılı, devletine ve milletine hizmet etmek şuurunda olan teşkilatımız ve mensuplarımız her zaman olduğu gibi yine devletin emrinde ve yanında olacaktır. Şereflî Türk Ordusu'nun çalışmalarına yardımcı olabilmek için her türlü tahrik ve tertiplere karşı dikkatli ve uyanık olacağız." (UGD, İstanbul Şubesi Başkanı Recep Öztürk, 27 Aralık)

MHP ve sıkıyönetim

çtmeye çalışmaktan başka sonuç veremeyecektir. Türkiye'de faşizm tehlikesinin kaynağı hiçbir zaman sadece MHP'nin görünürdeki gücüyle sınırlı olmamış; faşist güçlerin iktidar stratejisi de hiçbir zaman birtakım mevzilerde tutunmaktan ibaret kalmamıştır. Faşist güçlerin bir darbeyle iktidara el koyma yolunda yaptıkları hesaplar da, yine hiçbir zaman, doğrudan doğruya kendi emir ve kontrolleri altındaki bir sıkıyönetimin ilanına bağlı olmamıştır.

Faşist güçler, iktidar hesaplarını, bütünüyle kendi kontrolleri dışında olan iktidarı bir gecede bütünüyle ken-

di ellerine geçirmeye dayanmış güçlerdir. Bugün ülkemizde, uzun yıllar boyunca sistemli bir biçimde oluşturulmuş olan yasadışı bir faşist iktidar odağı vardır. Faşist güçlerin politikası, giderek devlet aygıtının bütün güçlerini bu odağın kontrolü altına sokmaya, ülkede iktidarı kendi ellerinde tekleştirmeye yöneliktir. Faşist güçlerin, bugüne kadar kazandıkları mevzileri korumaya yönelik girişimleri de, temelde bu amacın bir parçasıdır. AP ve MHP'nin, sıkıyönetim uygulamasını hükümetin kontrolünden çıkarmak, giderek hükümetin karşısında bir güç haline dönüştürmek yönündeki çabalarının arkasında da bu yatmaktadır.

Faşist güçlerin bu planlarının üzerine bir sis perdesi çekerek onları "mağdur" ve "mazlum" ilan etmek, olsa olsa kimilerinin sıkıyönetimin kanatları altına sığınma çabasının bir ifadesidir. Demokratik güçler, faşizm tehlikesinin nerelerden ve nasıl kaynaklandığının bilincinde olarak, faşist güçlerin üzerine perde çekme girişimlerine izin veremeyeceklerdir.

Sıkıyönetimin yürürlüğe girmesinden sonra AP'nin ve MHP'nin, özellikle AP'nin tutumu konusunda basında çeşitli yorumlar yer aldı. Her iki Parti de, daha sıkıyönetimin ilan edildiği ilk günden başlayarak sıkıyönetimi hükümetin doğrudan doğruya karşısına çıkarmak, hükümeti devirmenin bir aracı haline dönüştürmek için yoğun bir kampanyaya ve propagandaya giriştiler. Faşist güçlerin ötedenberi planladıkları stratejinin bir parçası olan bu politikaları, kimileri tarafından, sıkıyönetim uygulamasıyla birlikte MHP'nin gücünü yitirdiği ve kendisini savunmak için bir çırpınışa girdiği biçiminde yorumlandı. "Aydınlik" adındaki maocu gazete, böylesi değerlendirmelerden kalkarak Türkiye'de gerçek bir faşizm tehlikesi olmadığı, hatta sıkıyönetimin bu tehlikeyi daha da uzaklaştırdığı biçiminde yorumlar uyuracak kadar ilerilere gitti.

Bu tür yorumlar, Türkiye'de faşizm tehlikesinin kaynaklarını gizlemeye, faşist güçlerin tüm iktidarı ele geçirmeye yönelik tertiplerini örtbas

ilerici gençlik hareketi

Provokasyon ticaretinde faşistlerle işbirliğine

Maocu karşı devrimcilerin gençliğin mücadele hedeflerini saptırma girişimleri 1978 boyunca da sürdü. Bu yıl aynı zamanda maoculuğun kendi iç sorunlarının da depreştiği bir yıl oldu.

Geçtiğimiz yıl "Halkın teferruatı" aslında bir "birleşmeye" tanık olduk. "Halkın Yolu" gazetesi PDA aslarına katıldı. Bu katılmanın PDA'cı maocuları daha da futursuzlaştırdığı gözlemlendi. PDA'cılar özellikle de kendilerine bir günlük gazete bahşedilmemesinden sonra gerici oldukları dahi da açığa vurduklar; faşizmin tehlike olmadığını en açık biçimde savunmaya başladılar. İlerici, sosyalist gençlere fiili saldırılara kalkıştılar.

Maocuların bu yıl içinde giriştikleri provokasyonlardan biri de, faşist katilleri sıradan öğrenciler gibi göstererek, faşistler adına onların "okuma hakları"nın çiğirtkinliğini yapmaları oldu. Bir yıl süresince gazetelerinde karşı-devrimciliğin yöntemlerini tartıştıkları "karddeşlerini" gençlik kitlelerinden uzaklaştırmaya çalıştıkları da, "öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği düşmanı zorbalılar" olarak ilan ettiler.

Aydınlıkçı maocuların güttikleri karşı devrimci politika da diğer maocu gruplara göre önemli bir "avantaj"ları vardı. Bu "avantajlarını" da oldukça iyi kullandılar!

Gerici Pekin yönetiminin sürüklediği bunalımda ve sıradan maocu cepheye ortaya çıkan Arnavutluk-Çin polemiklerinde, Pekin'de iktidarı kim ele geçirdiyse ondan yana oldular. Bunu yaparken de, hiçbir tereddüt göstermediler. Aydınlanmaların diğerlerine karşı kullandıkları "avantaj"ları buydu. "Halkın Kurtuluşu", "Halkın Birliği" ve benzerleri ise, bunu yapmadıkları için epeyce sarıldılar. Bu sonucuların geçtiğimiz yılda çözülmeye başladıklarını ve oldukça rahat bir yıl geçirdiklerini söylemek mümkün.

Ne var ki, kendi iç sorunları maocuların saldırı güçlerini arttırmalarına engel olmadı. Yine faşistlerle omuz omuza provokasyonlar düzenlediler, ilerici gençlik hareketinin birliğinin önüne geçmeye çalıştılar. Maoculuğun, gençlik içinde başlayan tecrübinin tamamlanması ve sonunun getirilmesi, geldiğimiz yılın önemli görevlerinden biri olacaktır.

Antifaşist birlik yolunda çözüme doğru

Öğrenci gençlik, 1978 yılında oldukça hareketli ve canlı bir dönem yaşamıştır. Bu somut gelişimde, öğrenci gençliğin ülkenin siyasi gelişmelere olan duyarlılığının yanında, faşist saldırıların özellikle okullar üzerinde yoğunluk kazanmasından da, önemli payı vardır. 1978 yılı, öğrenci gençlik açısından, bir anlamda, MC iktidarları döneminde faşistlerin işgal ettiği okulların, bu işgallerden kurtarılması için mücadele yılı oldu. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yüksek okullar, bu mücadelenin en sıcak alanını oluşturdu. Bu okullar, 1978 yılı öğrenim döneminde, eğitim yapılan kurumlardan çok fazla faşist saldırılara karşı çıkan geniş öğrenci kesimlerinin can güvenliklerinin ve öğrenim özgürlüklerinin korunması, eğitimin sürdürülmesi ve faşist saldırıların açığa çıkarılması için yoğun mücadelenin verildiği birimler görünümünü taşıdı.

Buna karşılık, 1978 yılını tamamladığımız bugüne kadar faşist işgallerin büyük ölçüde kırıldığı söylenemez. Daha doğrusu, MC döneminde faşistlerin işgali altında bulunan birçok okulda bugün düzenli bir eğitim sürdürülebilmektedir. Faşistler, etkinlikleri kırılmaya başlamış okulları, planlı saldırılarla eğitimi sürdüremez duruma sokmaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla, bombalı silahlı saldırılarla, ilerici öğrencileri topluca katletme girişimlerine ağırlık vermişlerdir. İstanbul Üniversitesi, Ankara Mühendislik Mimarlık Akademisi vb. okullar bu konuda somut örneklerdir. Diğer bir çok alanda olduğu gibi can güvenliği ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması konusunda da CHP hükümeti faşistlerin amacı belkili ve planlı bu saldırılara karşısında beceriksizce davranmış, faşist saldırılarına karşı tavizkar bir tutum almıştır.

Bir yanda faşist saldırıların bombalı ve silahlı saldırıların yarattığı yitkinlik, diğer yanda iktidarın can güvenliğini ve öğrenimin özgürlüğünü sağlamadaki beceriksiz tutumunun ortaya çıkardığı güvensizlik gibi faktörler yüksek öğrenim gençliğinin kendi yaşamsal sorunları için müca-

deleden uzaklaşması, umutsuzluğa sürüklenmesi tehlikesini yaratmıştır. Bu gelişimde gençlik içinde yer edinmiş bozguncu akımların sonucu iyi hesaplanmamış çıkışlarının ve salt grup çıkarlarını gözeterek düzenledikleri eylemlerin de önemli etkisi olduğunu söylemek gerekir. Yüksek öğrenim gençliğinin önemli bir kesimini etkisi altında tutabilen bu eğilim faşist saldırıların işini kolaylaştırmakta, mücadeleyi istedikleri alanda sürdürmeleri için zemin hazırlamaktadır. Geçen yılın bu olumsuz ve son derece tehlikeli havasını kırmak, önümüzdeki dönemde bilimsel sosyalist gençlerin önemli ve hayati görevi durumundadır.

İLERİCİ GENÇLİK

HAREKETİ

1978 yılında gençlik yine toplumun en hareketli kesimleri arasında yerini aldı. Ancak bu hareketlilik, salt 1978 yılı Türkiye'sinin ortaya çıkardığı bir olgu değildi. Gençlik yapısı gereği, toplumun en duyarlı, en canlı kesimi durumundaydı. Bu somut özellikler yanında 1978 Türkiye'sinin siyasi gelişmelerin ve olayların yoğunluğu, gençliğin hareketliliğini arttıran diğer faktörlerdi. Ancak siyasi gelişmeler karşısındaki duyarlılığı bir bütün olarak diğer kesimlerden daha fazla olan gençliğin, sınıfsal farklılıkları taşıdığı da bilinmektedir. Bir başka deyişle sınıfsal farklılıklarından ötürü örneğin işçi gençliğin, belirli olaylar karşısındaki tepkisinin, sınıfsal konumundan ötürü, öğrenci gençlikle ayı olduğu söylenemez.

Türkiye'de gençlik örgütlenmesi öteden beri büyük ölçüde öğrenci gençliğe dayanıyor. Son yıllarda işçi ve emekçi gençliğin de gençlik örgütleri içinde yer almaya başladığı görülüyorsa da oransal olarak öğrenci gençliğin ağırlığı devam ediyor.

İŞÇİ-EMEKÇİ GENÇLİĞİN KONUSU

İşçi gençliğin sendika üyelerinin en canlı kesimini oluştur-

duğu, işçi temsilcilerinin büyük ölçüde genç işçilerden oluştuğu, ülkemizde yaşanan gerçekliktir. Ataklıkları, canlılıkları sonucu genç işçiler sendikal mücadele

Gençlik hareketinde makyavelizmin bir yıla

Geçtiğimiz yılda, öğrenci gençlik içindeki oportünist grupların, gençlik hareketinin antifaşist birliğini dinamitleyen girişimlerine bol bol tanık olundu. Faydacılığı rehber edinen bu gruplar özellikle kitle gösterilerinde, dar grup çıkarlarını herşeyin üstünde tutan bir anlayış içinde oldular. 1 Mayıs gösterisi bu grupların birlikte eylemden ne anladığının çarpıcı bir örneği idi. "Göyde gösterisi" yapma adına ortaya koydukları çirkin tablonun, bu tür grupların başını çekenler tarafından da hiç mi hiç görülemediği, daha sonraları da birçok kez anlaşıldı. Bunun sonuncu örneği, sosyalist bilim adamı Necdet Bulut'un cenaze törenindeki davranışlarıydı. Kendilerinin altından kalkamadıkları eylemlerin kitleliliğini fırsat bilip, içi boş sloganları sözde kitlelere maletme düşüncesinden yıl boyu vazgeçmediler.

Yöntem olarak makyavelizmi seçen bu gruplar, zaman zaman birbirlerine karşı "zor"la başırmaktan da çekinmediler. Okulları ilerici gençlerin birbirlerini kırdıkları alanlara döndürmeye çalıştılar ve bu davranışlarıyla da, kazanılmış demokratik mevzileri provokasyonlara açık hale getirdiler. Gençlik çalışmasında "her yol mübah" anlayışını hakim kılmaya çalıştılar...

Antifaşist mücadelenin önünde olmayı lafta kimselere bırakmayanlar, geçtiğimiz yılda en fazla uğraştıkları konuları bunlar. Kimileri dün söylediklerini bugün savunamaz hale gelmenin ve tecrit olmanın, kimileri ise kendi iç sorunlarının çözümünü burda aradılar.

Bu olumsuzluğun önüne geçmenin, en azından aşağıya düzeye indirmenin biricik yolu, bilimsel sosyalist gençlik hareketinin, gençliğin antifaşist güç ve eylem birliğine, doğru politik yol göstericiliğidir. 1979 da bunun mücadelesi verilecektir.

içinde çoğunlukla başı çeken unsurlar durumundadır. Ne var ki sendikal örgütler içinde mücadeleci özellikleri yüksek olan genç işçiler, gençlik örgütleri içinde aynı canlılığı göstermemektedirler. Daha da ötesi, gençlik örgütlerine katılmakta çekingen davranılmaktadır. Bir başka deyişle, geçtiğimiz yılda da değişmeyen olgu, genç işçilerin, işçi olmaktan gelen özelliklerinin, genç olmaktan gelen özelliklerine göre daha belirleyici olmasıdır.

Diğer emekçi gençlik kesimleri arasında da benzer bir durum gözlenmektedir. Memurların mesleki örgütlerinde, genç memurlar, aktiviteleri en yüksek kesimi oluşturmaktadır. İşyerlerinde memurların sendikalaşma bakımından doğrusunda en önde mücadele edenler genellikle genç memurlardır. Grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı mücadelesinin üst boyutlara ulaştığı 1978 yılında da bu değerlendirmeye geçerliliğini sürdürmüştür. Ancak aynı genç işçiler arasında olduğu gibi, genç memurlar da gençlik örgütlenmesinden uzak durmaktadır. Elbette, bu gelişimde, gençlik örgütlenmesinden uzak durmaktadır. Elbette, bu gelişimde, gençlik örgütlenmesinin yerinin ve önemini kavranamamış olmasının, emekçi gençliğin örgütlenmesinde günümüze, yeterli üreticilikte deneyin aktarılmamış olmasının etkisi, yadsınmayacak ölçüde büyüktür. Geçtiğimiz yıl gençlik örgütlenmesinde daha önceden varolan bu zayıflıkların aşıldığını söylemek mümkün değildir.

GENÇLİK ÖRGÜTLERİNİN GENEL DURUMU

1978 yılı, gençlik örgütleri alanında bir netleşme sağlanması açısından önem taşımaktadır. 1973 sonlarından başlayan ve bugüne kadar gelişen dönemde gençlik örgütleriyle öğrenci birim örgütlerinin iç içe geçirildiği, birinin diğerini kapsadığı biçimindeki görüşlerin yaygın olduğu gözlenmektedir. Bugüne ise kendisini "siyaset" (!) sayan her grup kendi gençlik örgütünü kurmaktadır. Bunu bir açıdan doğal karşılamak gerekir. Geçmiş dönemde gençlik örgütlenmesi denince öğrenci gençlik örgütlenmesini anlayanlar, bugün tüm gençliğin örgütü olma iddiasıyla isimlerini değiştirmekte; örgütlenmelerini "işçi, köylü, öğrenci gençliği" kapsayacak biçimde genişlettiklerini söylemektedirler.

Ancak gençlik örgütlenmesi alanındaki eski anlayışın terk edilmesine, öğrenci gençlik örgütlerinin gençlik örgütlerinden bağımsız olan birim örgütleri olduğunun kabulüne rağmen; fiili olarak eski anlayışın ürünü: bugün öğrenci birim örgütlerinin başına musallat olmuş durumdadır. Özellikle belirli öğrenci derneklerinin yönetiminde bulunan göşist, maocu ve diğer oportünist-revizyonist akımlar öğrenci derneklerini kendi kurdukları gençlik örgütlerinin peşine takma gayreti içine girmişlerdir. Bu anlayışın sonucu olarak öğrenci dernekleri, kurulu bulundukları birimdeki öğrencilerin akademik sorunlarıyla uğraşan yığınsal örgütler olma yerine, belirli gençlik örgütlerine kaynak sağlayan, o örgütlerin güç gösterileri için

kullanılan örgütler konumuna düşürülmüşlerdir.

Bugün öğrenci örgütleri, geniş öğrenci kesimlerinden kopuk belirli "siyasi çizgilerin odaklaştığı, içi büyük ölçüde boşaltılmış örgütler durumundadır. Bu yüzden, akademik demokratik mücadelede son derece önemli yer sahıplı olan bu örgütler bugün büyük ölçüde öğrenci gençlik kesimlerinin güvenini yitirmişlerdir. Yüksek öğrenim kurumlarında öğrenciler arasında yaygın olarak gözlenen ilgisizliğin önemli bir nedeni de, mücadele araçları durumundaki öğrenci örgütlerinin sapkın akımların elinde işlevsiz hale getirilmeleridir. 1978 yılı içinde yapılan öğrenci dernekleri kongrelerine katılımın son derece düşük oluşu bu ilgisizliğin açık kanıtı olarak gösterilebilir.

GENÇLİK ÖRGÜTLERİ VE SAPMALAR

Öğrenci örgütlerinin işlevsizliğini büyük ölçüde sekteye uğratan oportünist-revizyonist akımlar için gençlik örgütleri ise, bir başka amacın gerçekleştirildiği örgütler görünümündedirler. Bu amaç, belirli "siyasetlerin" örgütlenme araçları olarak gençlik örgütlerinin kullanılması biçiminde belirginleşmektedir. Bilimsel sosyalizme yabancı akımların taban kazanmak için başvurdukları en önemli kaynak gençlik ve özellikle öğrenci gençlik olunca, bu akımların kendi gençlik örgütlerini kumalması elbette doğal karşılamak gerekir. 1978 yılında ardi ardına birçok örgüt bu amaçla kurulmuş ve burjuva basınının "bölünmüş solunda" yerlerini almışlardır.

"Siyaset"lerin gençlik örgütleri olarak ortaya çıkmalarının yanında asıl büyük tehlikeyi bu gruplara kurulan gençlik örgütlerinin diğer demokratik kitle örgütlerinin içişlerine müdahale etmek ve böylelikle örgütleri kendi güdümlerine alma için kullanıyor olmalarıdır. Geçtiğimiz yıl yaşanan birçok örnek yanında, TÖB-DER Kongresinde ve sonrasında meydana gelen ve bu örgütü parçalamayan eşliğine getiren olaylar bu konuda son derece açık birer göstergedir.

Gençlik örgütleri kurarak taban kazanmaya çalışan birçok grup geçtiğimiz dönemde sürekliliği bir bölünme ve parçalanma içindedir. Özellikle maocu ve göşist gruplar bu bölünmelerde başı çektiler.

Gençlik örgütlenmeleri düzeyinde gözlenen bu parçalanma, bölünme, örgütlenme anlayışındaki ilkesizliğin gençlik kesimleri üzerinde yarattığı olumsuz hava hiçbir yoruma gerek bırakmayacak ölçüde açıkça gözlenmektedir. Yeni yeni kesimlerin örgütleri mücadeleye kazanılmaları bir tarafa örgütlü mücadeleden uzaklaşma hakim eğilim durmaktadır. Özellikle belirli öğrenci derneklerinin yönetiminde bulunan göşist, maocu ve diğer oportünist-revizyonist akımlar öğrenci derneklerini kendi kurdukları gençlik örgütlerinin peşine takma gayreti içine girmişlerdir. Bu anlayışın sonucu olarak öğrenci dernekleri, kurulu bulundukları birimdeki öğrencilerin akademik sorunlarıyla uğraşan yığınsal örgütler olma yerine, belirli gençlik örgütlerine kaynak sağlayan, o örgütlerin güç gösterileri için

BİLİM ADAMLARI FAŞİZMİ LANETLİYOR

Prof. Dr. Nihat Aktan:
"BİLİM ADAMLARI
TÜM ÖZGÜRLÜKLERİ
SAVUNMAK ZORUNDADIRLAR."

"Bilim adamlarına yapılan saldırılar bilim düşmanlığıdır. Aydınlıktan korkmadır. Diktatör edilecek olursa, bilim adamlarına yapılan saldırılarda seçilen hedefler hep topluma hizmet götüren gerçek bilim adamları olmaktadır. Soyut bilim anlayışında olan, kitap sayfeleri arasında sıkışıp kalan ve küçük azanlığa hizmet sunanlara dokunulmamaktadır.

"Böylesi seçilmiş, seçkin bilim adamlarına yapılan saldırıların ve cinayetlerin amacı, bilimin toplumsal gelişiminin sorumluları ile uğraşma ilkesini saptırmak, bilim adamlarını toplumdan soyutlamaktır.

"Böylesi bir genel değerlendirmeye yapıldığında bilim adamlarına düşen görevler; hak ve özgürlüklerin toplumun tüm kesimlerinde işlerlik kazanması için çalışan ilericiler-demokratlarla bütünleşerek tüm özgürlüklerin işlerliği için çalışmaktır. Bilim özgürlüğünün varlığı tüm özgürlüklerin toplumda tam olarak gerçekleşmesi ile mümkündür. Bilim adamları halkla bütünlük içinde tüm özgürlükleri savunmalıdır. Bu hak anayasamızın 21. maddesinde herkece verilmiştir. Bu hak, görevi yeni olan ve bilinmeyen araştırarak olan bilim adamı en başta kullanmalıdır."

Prof. Dr. Tayyar Bora:
"BİLİM ADAMLARI, BAĞIMSIZLIK
VE DEMOKRASİ
MÜCADELESİNDEKİ YERİNİ
ALMALIDIR."

"Bilim adamlarına yapılan saldırı ve cinayetleri bilim düşmanlığından ayırmak kesinlikle olanaksızdır. Özellikle öldürülen

bilim adamlarının aynı zamanda kendi dağlarında önde gelen kişiler oluşu bunun açık kanıtıdır. Bu bilim adamlarının bilimsel yetkinliklerinin yakın, uzak çevrelerinde onlara karşı saygı ve sevgiyi de artırması, faşist çevrelerin dikbaşlıca özellikleri üstlerine çekmiştir. Faşizmin bilime olan tahribatı karşılığı böylece bir kez daha somutlanmıştır.

"Birbirini izleyen bu tür cinayetlerin amacı, bilime, bağımsızlık ve demokrasiye saygılı kitleleri yıkmaktır, kapitalizmin ülkemizde yarattığı bunalmı faşist yöntemlere çözmeye çalışmaktır.

"Bu girişimler karşısında ülkemizdeki namuslu, bilime ve kendisine saygılı bilim adamlarının görevi, kitlelere bilimin doğrularını yılmadan anlatmak ve halkımızı kapitalizmin ağzından kurtarmak için bağımsızlık ve demokrasi savaşımındaki onurlu yerini almaktır."

Demokratik platform ve gençlik örgütleri

CHP'nin gerici ve baskıcı nitelikteki yasa tasarımları Meclis'e sunması, demokratik hak ve özgürlükleri askıya alma girişimleri, demokratik platforma yeniden biraraya gelme çalışmalarının yoğunluk kazanmasına neden oldu. M.D. döneminde, çeşitli demokratik kitle ve gençlik örgütlerinden oluşan platformun çalışmaları, CHP'nin iktidara gelmesiyle büyük ölçüde aksamıştı. 1978'in ortalarında ise isimleri kendi yok hale gelmişti.

Daha önce ortak çalışmalarda yer almamış olan DİSK'in tüm örgütlere yönelik iş ve güçbirliği çağrısıyla, birçok kuruluş, Aralık ayı içinde biraraya geldiler. CHP'nin anti-demokratik girişimlerinin engellenmesi ve hükümetin uyarılması için yapılabilecek eylem biçimleri tartışıldı. İlk görüşme sonucunda, tüm örgütlerin ortak mücadele ittifakını oluşturmak benimsendi ve ortak bir basın toplantısı ile kamuoyuna duyuruldu. Ardından, Başbakan Ecevit'e telgraf çekilerek bu yasa tasarımlarının geri alınması istendi.

Bu ilk çıkışlar, ilericiler demokratik kesimlerde olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmişti. Yasa tasarımlarına anti-demokratik uygulamalara karşı kitleler bir tepkinin oluşurabilmesi için olumlu bir hava gözleniyordu.

Ancak ortak çalışmaların işleyişi ve eylemlerin hazırlanış konusu daha sonraki görüşmelerde, alabildiğine yoğun tartışmalara neden oldu. Bu toplantıda özellikle "gençlik örgütleri" başı çeker durumdaydılar. Siyasi çizgilerin temsilcisi olan gençlik örgütleri için, demokratik platformdaki birleşme, demokratik kitle ve gençlik örgütlerinin iş ve güçbirliğinin sağlanmasını amaçlamamalıydı. Onlar için bu çalışmalar, siyasetlerin ittifakını oluşturmak için araç olarak ele alınıyordu. Bu amaçla, düzenlenecek eylemlerde "eylemde birlik, akitasyonda serbestlik" gibi garip tezlerin uygulanmasını öneriyorlardı. Bir başka deyişle, kitle eylemleri her grubun kendi sloganlarını attığı, kendi pankartlarını açtığı gösteriler olarak değerlendirilmeli, grupların "ajitasyon" çalışmaları engellenmemeliydi.

Uzun süren bu tartışmalar, DİSK'i de içine alan ve gençlik örgütlerinin önemli bir bölümünü kapsayan kuruluşların, ilkesiz, kararız ve samimi olmaktan uzak tutumlarıyla belirli bir sonuca varmadan noktalanıyordu. İş ve güçbirliğinin gerçekleştirilmesi belirli eylem biçimlerinin karara bağlanması için bir çaba içinde olmayan, hatta gereksiz tartışmalara karar alınmasını engelleyen bu gençlik örgütleri arasında, ortak çalışmaların çıkamazı girildiğini, bu durumda onu çalıştırmak için uğraşmanın gereksiz olduğunu açıklıyorlardı.

Nitekim aralarında İGD, DOB, SGB vb. bulunan birçok gençlik örgütünü, bu görüşmeden hemen sonra, İstanbul'da yeniden biraraya gelecek, demokratik platformdan birşey umulmasını gerektirmediği dile getirmeleri ve kendi aralarında bir eylem dizisi çıkararak için çalışmalarını iş ve güçbirliği sorununa ne kadar faydalı bir anlayışla yaklaştıklarını somutluyordu.

Dev-Genç için de aynı değerlendirme söz konusuydu. Bu örgüt, demokratik platformda birleşitirici, sonucu varıcı tutum almak yerine tartışmaların çıkamazı girmesinde önemli rol oynuyordu. Zaten bir eylem kararı alınması kendileri için pek önem taşımıyordu. Onlar, bu çalışmaların öncesinde 13 ilde yasa tasarımlarına karşı protesto mitingleri düzenlemek için hazırlıklara başlamışlardı. 3-5 bin yerine, onbinlerce kişinin yasa tasarımlarına karşı düzenlenen eylemlere katılması, Dev-Genç açısından birşey ifade etmiyordu.

Bugün dünden daha zor günler yaşıyoruz. Demokratik hak ve özgürlüklerin askıya alınmaya çalışıldığı, derneklerin kapatılması için tetikte beklediği bu dönemde, dünün samimi olmayan tutumlarından vazgeçmek iş ve güçbirliği sorununu dürtür ve sorumlu bir anlayışla değerlendirmek önem kazanıyor. Faşist tiranlığa karşı ciltz tepkiler ne dün geçerli oldu ve ne de bugün olabilecek. Sorumlu davranmaya öğrenmek için, darbe yemeye gerek olmadığı bilinmelidir.

1978'te Türkiye ekonomisi

1978 yılı Türkiye için, içinde bulunduğu ekonomik-politik ve askeri bağimlilik çemberinin keskinleştiği, ekonomik bunalımdan kurtulmak amacıyla çabalandıkça çemberin daha çok daraldığı bir yıl oldu. 1978, aynı zamanda, bir önceki yıl uluslararası finansman kuruluşları ile çıkmaza giren ilişkilerin yeniden düzenlenmesi için Ecevit hükümetine verilen bir fırsat yılı oldu.

Yılın ilk gününde iktidara gelen CHP hükümeti tarafından kamuoyuna yapılan açıklamalarda her fırsatta bir "enkaz" devralındığı belirtiliyordu. Devralınan gerçekten bir enkazdı. Ama alınan "önelimler" enkazı temizlemek yerine, "eşeleme" yöneldi. İlk ay, sözcükleri önlemlerin hazırlanması ve "ekonominin üç aşamalı bir operasyona gereksinim duyduğu" yolunda kamuoyu oluşturma çalışmalarıyla geçti.

Ekonominin gereksinim duyduğu üç aşamalı operasyon şöyle açıklanıyordu: Birinci aşamada savurganlık ve kötüye gidilmiş ölenek; ikinci aşamada ekonomi onarılacak; üçüncüde ise normal gelişme sürecine girecekti. Tabii bu tabloda 1978 yılı birinci aşamada yerini alıyordu.

1 Ocak 1978'den geçerli olmak üzere ithalattan alınan damga resmi uygulaması sırasında, AET çıkışlı mallar için ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi için Bakanlar Kurulu bir "düzeltme" kararı aldı. Buna göre, daha önce yüzde 9-10 oranında uygulanan damga resmi yüzde 25'e çıkarıldı. Eylül 1977'de Demirel tarafından açıklanan "istikrar tedbirleri" paketinde de yer alan, ancak uygulanmasına fırsat bulunamayan bu önlem, Ocak ayının daha ilk yarısında Ecevit hükümetince alınmıştı. Böylece, daha önceki orana göre 1978 bütçe yasa tasarısında 8,5 milyar dolar olarak hesaplanan ithalden alınan damga resmi miktarının 18-20 milyar dolar düzeyinde olacağı hesaplanıyordu.

Ayrıca, Ocak ayının son gününde Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan bir tebliğ ile "tüketimin kısıtlanması ve tüketimin korunması amacıyla, taksitli satışlarla ilgili olarak düzenlenmesi zorunlu olan sözleşmelerin damga resmine tabi tutulacağı" açıklandı.

1 Mart 1978'de, yeni bütçe ile birlikte IMF'nin istediği "istikrar programı"nın temel taşları sayılabilecek bir dizi ekonomik önlem uygulamaya konuldu. Döviz Çevrilebilir Mevduat'a (DÇM) tanınan kur garantisi kaldırılıyor, yurt dışına çıkışlar iki yılda bire indiriliyor ve alınan döviz tutarı da en az 300, en fazla 500 dolarla sınırlandırılıyor. Bedelsiz ithalat yoluyla getirilen malların ticari amaçlarla satışının yasaklanmasının yanısıra yurt dışında altı aydan az kalamaların zat eşyası dışında gümrüksüz eşya getirimi durduruluyordu. Ayrıca ticaretiler için tahsis edilen dövizler yüzde 50 oranında indiriliyor, kabul kredisinde ve dış kredilerde kur garantisi kaldırılıyor.

IMF'YE SUNULAN ÖDÜNLERDE SON ADIM: DEVALÜASYON

Tüm bu önlemlerin en önemli tamamlayıcısı olan devalüasyon da 1 Mart 1978'de yapıldı. Liranın değeri dolar karşısında yüzde 23 oranında düşürüldü. Liranın Alman markı karşısındaki değer kaybı ise daha yüksek oranda oldu. Yüzde 24,4. 869 kuruştan oluşan mark devalüasyonundan sonra 11,50'den hesaplanıyordu artık.

Üç aylık döneme sığdırılan bu uygulamalar ile IMF'nin klasik reçeteleri arasındaki paralellik, Türkiye'nin dünyadaki saygınlığını yeniden sağlama iddiasıyla ortaya çıkan Ecevit ve hükümetinin, bunu hangi yollarla gerçekleştireceklerini kanıtladı.

IMF ile MC döneminde yapılan gö-

rüşmelerde "varılan sonuçlar" 10 Ocak 1978'de,

* Gerçekçi, mevcut gelirlere göre bir bütçe yapılması,

* Gerçekçi kur uygulanması

* Tasarruf tedbirlerine uyulması

biçiminde açıklayan eski Maliye Bakanı Cihat Bilgehan da, bu uygulamalara tanık olmadan önce şöyle diyordu: "Biz IMF ile ilişki kurmanın uygun olacağını düşünmüştük. CHP bu ilişkilerden dolayı bizi tenkit etmişti. Bu koşullar altında nasıl bir yöntem kullanılacağını bilmem mümkün değildir."

Bilgehan'ın "bilmem mümkün değildir" dediği yöntemler, çok değil iki ay içinde açığa çıkmıştı.

Hükümetin IMF konusundaki eline çabukluğuna şaşırın MC döneminin Başbakanı da 1978'in son günlerinde sız-

lanmaktan kendini alamıyordu: "Biz Uluslararası Para Fonu'na 1977 senesinin Eylülünde gittik. Aldığımız kararları ilan ederek gittik. 16 tane karardı bu 17'ini söyleyemedi Para Fonu. Nitekim söyleyemedi de.. Uluslararası Para Fonu, bizim ekonomik politikamızın doğru olduğunu kabul etmiş ve ona göre de malum(!) yeşil ışığı yakmaya karar vermişti." Demirel, daha sonra şartların, iç jurnallerin, iç baskıların "meseleyi başka şekle getirdiğini" belirterek "musluk akmadı" diyordu.

NIYET MEKTUBU VE STAND-BY

Hükümetin izleyeceği "istikrar programı"nın içerdiği niyet Mektubu 23 Mart 1978'de Uluslararası Para Fonu'na sunuldu. Ziya Müezzinoğlu imzasıyla IMF'ye sunulan bu mektubun ardından, Uluslararası Para Fonu "Stand-by" düzenlemesi kararını verdi. Karar, "Stand-by" düzenlemesinin bütününde ve bir bölümünde, belli tarihler arasında geçerli olmak üzere, "performans kısıtları" olarak adlandırılan yükümlülüklerin Türkiye tarafından yerine getirilmesini öngörüdü. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, Türkiye Fon'dan hiçbir kullanım yapamayacaktı.

"Stand-by" düzenlemesinin bütünü için uygulması zorunlu limitlerden biri Merkez Bankası Net İç Varlıklarına, diğeri ise Merkez Bankası tarafından çeşitli kamu kuruluşlarına ve KİT'lere açılan kredilere ilişkindi. Fon Mayıs 1978'den başlayarak Nisan 1979'a dek üçer aylık 4 dönem belirlenmiş ve bu dönemler içinde Net İç Varlıklar ve kamu kredilerinde saptadığı sınırların aşılmasını istemişti.

Mayıs-Temmuz ve Ağustos-Ekim dönemlerindeki Merkez Bankası verileri ve IMF tarafından açılan kredi limitleri bu isteğin geri çevrilmediğini ve limitlere uyulduğunu gösterdi.

"Stand-by"da yer alan bir başka kısıt ise kısa süreli dış borçların sınırlandırılması idi. Kamu kesimi tarafından ve hükümet garantisinde yapılacak borçlanmalar, 5 yıldan daha kısa süreli olursa 750 milyon dolardan, 10 yıldan az süreli olursa 1,5 milyar dolardan fazla olamayacaktı.

Ayrıca, 1979 yılına ilişkin olan ve kredi limitlerinin kullanılmasını konusundaki iki koşul daha getiren "Stand-by" düzenlemesi, Türkiye'nin IMF'ye "yakın bir danışma" içinde olmasını da öngörme idi. Türkiye Fon'a belli aralıklarla ya da Fon'un istediği zamanlarda raporlar aracılığıyla bilgi verecekti.

Tüm bu koşulların yerine getirilmesi halinde Türkiye'nin kullanacağı kredi toplamı 300 milyon Özel Çekme Hakkı idi. Diğer bir deyişle 9 milyar lira.

IMF'İN BOY HEDEFİ: KİT'LER

Birinci kredi dilimi 24 Nisan'da, ikinci dilim ise Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun Birleşik Amerika'yı ziyaretinden sonra temel tüketim mallarına yapılan zamların ardından Eylül ayı içinde açıldı. 25 Kasım'da devreye girmesi gereken üçüncü kredi dilimi ise bugüne kadar sağlanmadı. Ancak, kamu iktisadi kuruluşları tarafından başlanan ve Tür-

Borç ödemeleri ihracat gelirlerinin yarısını bulacak

1978 yılında hükümetin gündemindeki başlıca konulardan biri borç ödemeleri idi. Mart ve Nisan aylarında yoğun bir şekilde sürdürülen çalışmalar, kısa adı OECD olan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün Paris'te yapılan toplantılarının sonunda yeni bir aşamaya ulaştı. OECD bünyesinde kurulan Türkiye'ye Yardım Konsorsiyum'u ve Türkiye arasında 17-20 Mayıs tarihleri arasında yapılan görüşmelerde bir Çalışma Grubu'nun oluşturulması kararlaştırıldı. Türkiye'den alacakları bütün ülkelere açık tutulan Çalışma Grubu, erteleme için yapılan tüm anlaşmaların aracı rolü oynadı. Paris toplantıları, süresi dolduğu halde ödenmemiş bulunan 1 Ocak 1977'den borçlarla, ödeme süresi 30 Haziran 1979'a kadar gelecek olan devlet borçlarıyla, garantili ticari borçların ertelenmesi kararıyla sonuçlandı.

Paris'teki toplantının bir başka önemli yanı da borç ertelenmeleri konusunu ile Türkiye'ye proje bazında yapılacak yardımların birbirinden ayrılması oluyordu.

Daha sonraki aylarda Norveç, Avusturya, ABD, Belçika-Lüksemburg, Federal Almanya, İsveç, İtalya, İsviçre, Finlandiya ve İngiltere ile yapılan anlaşmalar 1978 Kasım'ına dek sürdü ve toplam olarak 975 milyon dolar tutarındaki borç ertelendi.

Sonuç olarak 1978'de ertelenen 369 milyon dolarlık petrol borcu ve Norveç tarafından alınan 3 milyon dolarlık borçla birlikte, hükümet ödemesi gereken borçlarının 1 milyar 347 milyon dolarlık bölümünü 1979 un ikinci yarısından itibaren ödemeyi, borçlandığı ülkelere kabul ettirebilmişti.

Oysa, Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun Mayıs ayında yaptığı resmi açıklamada OECD ile sürdürülen görüşmelere değinerek, "Bu düzenleme çerçevesinde, üye ülkelerle olan çeşitli borçlarımızın ana para ve faiz olarak yaklaşık 1,5 milyar dolarlık kısmı yeni bir ödeme planına bağlanmaktadır" şeklinde konuşması, hükümetin, gerçekleştirilenden daha yüksek tutardaki borcu erteletmeyi planladığını gösterdi. Daha sonra, bu miktar yine resmi açıklamalarda önce 1,4 milyar, sonraki aylarda da 1.210 milyon liraya düşürüldü.

Türkiye'nin 1978 yılında ödemesi gereken dış borç miktarı, yapılan hesaplamalara göre 4,4 milyar dolar buluyordu. Özetle, OECD çerçevesindeki erteleme anlaşmalarıyla birlikte, yıl içinde ödenecek borçların yaklaşık dörtte birlik bölümünün geri ödemesi bir süre daha geciktirilmiş oluyordu.

1978'in sonuna gelindiğinde, 1975 yılına dek uzun vadeli 1975-1977 yılları arasında da kısa vadeli borçlanma politikasının uygulanması sonucunda, Türkiye'nin borçlarının ana para ve faiz ödemeleriyle birlikte 25 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştığı görüldü. Yüzde 70'lik bölümü kısa süreler içinde ödemesi gereken bu borçların alacakları durumunda olan kişi ve kuruluş sayısı da 1978 sonunda 98 bin idi.

Ihracat gelirleri ve yurt içinde yaratılan gelirle yapılan karşılaştırmalar, Türkiye'nin 1978'deki dış borç yükünün boyutları konusunda daha çarpıcı sonuçlar veriyor: 1978'de dış borçlar, yurt içinde yaratılan gelirin yüzde 57'si oranındadır. Geçen yıl 2 milyar doları biraz geçen ihracat gelirlerinin ise 12 kattan fazla olduğu görüldü.

Dış borç ödemelerinin dışarıdan gelirlerine oranı önümüzdeki yıllarda yüzde 50 dolayında seyredecek. Bu gösterge Türkiye dünya rekorunu elinde tutmaktadır. Türkiye'ye en yakın ülkeler yüzde 33 ile Moritanya ve yüzde 32 ile Meksika'dır.

DA EMPERYALİST KUŞATMA

kiye'nin acil gereksinimlerini karşılamaya yönelik milyarlarca liralık yatırımların finansmanı bu dönemde de sınırlanacağına göre, üçüncü dilim kredinin de açılmaması için şimdilik bir neden yok.

1977 yılında döviz darboğazı içinde iken, 1978'de IMF'nin kredi kısıtlamalarının nedeniyle bir de lira bulamaz hale getirilen KİT'lerin bu durumu, yıl içinde hazırlıklan tamamlanan ve Meclislerden geçen Dördüncü Beş Yıllık Plan'daki ağırlıklı konularının da dikkate alınmayacağı yolundaki kuşkuyla doğrular nitelikteydi.

Türkiye'de dışa bağımlı ve tüketime yönelik sanayi yapısında gerekli değişikliklerin yapılmasında önemli rol oynayabilecek KİT'lerin, doğal tekel durumunda oluşu da ekonomide yönetimi elde tutmaya olanak vermektedir. Bu nedenle, uluslararası finansman kuruluşlarının titizlikle KİT'lerin üzerine gitmesi boşuna değildir.

Emperyalist zirveden ne bekleniyor?

Dört büyük emperyalist devletin liderleri, Carter, Schmidt, d'Estaing ve Callaghan, önemli uluslararası sorunların "kaderi"ni görüşmek üzere Guadeloupe'da bir araya geldiler. ABD-ÇHC ilişkileri, SALT görüşmelerinin durumu, Ortadoğu, Afrika ve İran'daki gelişmeler, görüşülen konuların başında yer alıyor. Bu arada Türkiye'nin içinde bulunduğu büyük ekonomik bunalımın ve bu bunalımın çözülmesinde Batıların ne gibi yardımlar yapabilecekleri de görüşme konularından. Ecevit'in daha önce sürdürdüğü ilişkiler sonucu, konunun gündeme alınacağı anlaşılmıştı. Yine Batı'nın "etkili" gazetesi New York Times da, Türkiye'nin ekonomik sorunlarının IMF gibi kuruluşların uzmanlarına bırakılmayacağını söyleyerek, kendi deyişleriyle "Türkiye'nin kurtarılması operasyonu"na yardımcı olunması gerektiğine işaret etti. Benzer bir açıklama da Brezinsky'den geldi... Ancak Türkiye, yalnızca ekonomik sorunları çözüm bekleyen bir ülke olarak ele alınmayacak Guadeloupe'da Emperyalizmin Ortadoğu'daki hesaplarının bir parçası olarak, İran'da emperyalizmin hoşuna gitmeyen bir sonuçla karşılaşılması durumunda, Türkiye'nin konumunun ne olacağı da, şimdiden ele alınacağı benziyor.

Bu gelişmeler de gösteriyor ki, Ecevit hükümeti tekeli burjuvazinin bunalımını atlatabilmesi için, en gerici emperyalist çevrelerden yardım beklemektedir. Başından beri izlenen bu politikanın ekonomik bunalımının atlattırılmasının tek çözümü olarak görülmesinin, Türkiye'yi daha da güç durumlarına götürdüğünün kaçınılmazlığını göstermiyor. Guadeloupe'da esen sıcak rüzgarların hükümeti nasıl etkileyeceği dikkatle izleniyor. Ecevit hükümetinin sıkıyönetim ilanından sonra dış ilişkilerde ne kadar rahatladığı da, bu görüşmelerle aydınlanacak!

Hükümet, uygulanan programı bugünlerde tekrar gözden geçirecek ve Fon ile anlaşacaktır. Böylece, halen gündemde olan 30 milyon Özel Çekim Hakkı tutarındaki üçüncü kredi diliminin ardından, 25 milyonluk dördüncü kredi dilimini kullanabilecektir. Türkiye 1978'de uygulanan kısıtlamaların ardından, 1979 yılındaki sınavı da IMF kistaslarına göre başarıyla verdikten sonra sözü edilen "özel işiği" görebilecektir.

TÜRKİYE - AET İLİŞKİLERİ

1978 yılında Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu ilişkilerinin, IMF ve OECD'ye göre daha durgun bir havada sürdürüldüğü görüldü. Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ilişkin tartışmalar özellikle, Türkiye tarafından önerilen, ilişkilerin belli bir dönem için dondurulması ile Avrupa Para Birimi konularında yoğunlaşta.

Türkiye, yılın ikinci yarısında hız kazanan görüşmelerde kendisine topluluk tarafından tanınan ödünlerin, üye olmayan üçüncü ülkelere de tanınması sonucunda zarar gördüğünü ve ödünlerin aşınmaya uğradığını belirterek, yeni ödünler istedi. 1979'a gelindiğinde bu istekler konusunda henüz elle tutulur bir sonuç alınmadı.

Yunanistan, Portekiz ve İspanya'nın katılma girişimlerinin hızlandırıldığı 1978'de, topluluğu, Türkiye'nin tam üyeliği konusunda, izamanlamanın iyi yapılması gerektiği sık sık vurgulandı. Şubat 1978'de bir anket yapan TÜSİAD, sonuçları değerlendirdikten sonra, "özel kesimin, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği konusunda 15-20 yıl beklenmesi

gerektiği görüşünde" olduğunu açıkladı. Ankete verilen yanıtlardan, soru sorulan sanayicilerin yüzde 64'ünün üyeliğe taraftar olduğu anlaşılıyordu. Ancak, aynı yüzde 64, üyeliğin getireceği sorumlulukların bugünkü koşullarda üstlenilemeyeceğini savunuyordu. Nitekim, Aralık 1978'in son günlerinde aynı görüşler Demirel tarafından şöyle açıklanıyordu:

"Türkiye Ortak Pazar'a üye olursa altında ekonomisini rekabet edecek seviyeye getirmiş demektir. Ve Türkiye'nin hedefi, ekonomisini açık ekonomiye dayanan bir hale getirmektir. Bu kalkınmışlık demektir.

"... Türkiye, kaldıramayacağı bir tahhüdün altına girmemelidir. Derhal müraaat etmesini siyasi bulurum. Türkiye Ortak Pazar'la ilgili bütün ilişkilerini yeniden revize etmeye zaten mecburdur."

Kısacası 1978'de Türkiye'de tekeli büyük burjuvazi henüz kendisini Topluluk ile rekabet edebilecek güçte görmüyordu.

Liranın dış değerinin ABD dolarından kurtarılacak AET ülkelerinin paralarından oluşan ve kısa adı (ECU) olan bir sepet'e bağlanması olasılığı, yılın son aylarında güçlendi. Avrupa ülkelerinin, paralarına, dolar karşısında görece bir güç kazandırma çabaları sonucu ortaya çıkan Avrupa Para Birimi 1 Ocak 1979'dan itibaren resmen uygulanmaya başladı. Liranın, IMF'nin Özel Çekme Hakkı'na bağlanması yolundaki Maliye Bakanlığı girişiminin Ağustos ayından bu yana sonuçlandırılmamış olması, ECU'nun gündeme gelişinde etkin rol oynadı.

Yalnızca Türkiye'nin değil, tüm geri kapitalist ülkelerin ulusal paralarının değerini yeni bir birime göre ifade etmeleri, sonuçta sürekli devalüasyon anlamına geliyor. Bu nedenle, tartışmaların yo-

ğunlaşmasına rağmen Türkiye'nin bağlanmak için somut bir girişimde bulunmadığı bu "sepet" in, ekonomik sorunları daha da büyütmesi, varolan "darboğazlara" yenilerini eklemesi kaçınılmazdır.

Uluslararası finansman kuruluşlarına olan bağımlılığın pekiştirildiği, enflasyon ve ödemeler dengesi açığının büyüdüğü, dış borçların katlandığı 1978 yılı geride kaldı. Ekonomik politikanın bu çizgide sürdürülmesi bağımlılık zincirine yeni halkalar eklerken, giderek daha da yoksullaşan emekçi kitlelerin bu zinciri kırma amacıyla yürüttükleri mücadeleyi de keskinleştiriyor.

YORUM

Ecevit hükümetinin ekonomi politikası bir yılını doldurdu. Bu politikanın bir yıl içinde geçtiği başlıca uğrak noktaları genel çizgileriyle yan sütunlarda özetleniyor. Ecevit hükümetinin ekonomik alanda bugün geldiği noktayı, hükümetin kuruluşu arasında verilen sözler karşısındaki konumu da bu kısa özetle ortaya çıkıyor.

Ecevit hükümetinin ekonomi politikasının birinci sonucu hiç kuşkusuz işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin sırtındaki yükün biraz daha ağırlaşması olmuştur. Türkiye sanayiinin boğazını sıkı döviz darlığı, hammadde kıtlığı, aramalı sıkıntısı gibi sorunların faturası da işsizliğin ve pahalılığın yoğunlaşması biçiminde yine emekçi kitleler tarafından ödenmiştir. Enflasyona karşı alındığı öne sürülen önlemler de, yatırımların sınırlanmasıyla, devlet kuruluşlarında işçi ve memur istihdamının daraltılmasıyla, işsizlik ve pahalılık dalgaına yeni ivmeler kazandırmaktan başka sonuç vermemiştir.

Bu sonuçları Ecevit hükümetinin bilinçli ve kararlı bir tercihten kaynaklanıp kaynaklanmadığı sorunu ayrı bir konudur. Önemli olan, bu sonuçta hangi politikaların yol açtığıdır. Bu soruya ise, verilebilecek tek bir yanıt vardır: Ekonomik bunalımın çözümünü emperyalist merkezlerin desteğinde arama politikası.

Ecevit hükümetinin bir yıllık ekonomi politikasının mantığı, emperyalist merkezler güvence vererek onların mali ve ekonomik desteğini kazanmaya çalışmak olmuştur. Başta IMF olmak üzere emperyalist finans kuruluşlarının öne sürdüğü koşulların her ne pahasına olursa olsun uygulanması, bu mantığın ürünüdür. Ecevit hükümeti böylece kendi "kurtarma operasyonu" (!) için yeşil ışığın yakılacağını, sözlerinin gereğini yerine getirebilecek zamanı kazanabileceğini ummuştur. Oysa sonuç, emekçi kitlelerin sırtındaki yükün ağırlaşmasıyla birlikte, gerici partilerin demagojisi için aradıkları malzemenin onlara teslim edilmesi olmuştur.

Ecevit hükümeti iktidar olabilmeyi yolu emperyalist merkezlerin desteğinde aradıkça, faşist güçlere yeni olanaklar hazırlamaktan başka sonuç alamayacaktır. Bu politikadan geri dönülmez için hâlâ zaman vardır ve bu zaman iyi değerlendirilmelidir.

Uttas Hikmet Çetin OECD Genel Sekreteriyle, altta Maliye Bakanı bir basın toplantısında: Bunalımdan çıkış yolunda derinleşen bunalım.

"Ve böyle buyurdu Başbuğ"

"Böyle yaşıyorum ve böyleyim; böyle değişmez, mutlak ve tüm sonsuzluk içinde kusursuzum. Çünkü bu varlık dışından alınmadı; o, benim kendimim, sadece kendimin varlık ve biçimimidir." (Johannes G. Fichte - Bütün Eserler, Cilt 2, s. 319)

Büyük sermayenin en gerici, en saldırgan, en şoven unsurlarının faşist diktatörlüğünü kurma görevini üstlenen hareket, amacına ulaşmak için kitleler arasında kendine taban sağlamak zorundadır. Bunun için yığınları günlük yaşamla ilgili toplumsal demagogilerin yansıması, "yeni bir ilkökü", yeni bir "felsefe" sunmak zorundadır. Aslında ne bu yeni ilkökü "yeni"dir, ne de yeni "felsefe". Toplumları yüzyıllar boyu oyalayan "değişmezlik", "mutlaklık", "sonsuzluk" görüşleri yine insanları kullandırmak amacıyla kullanılmaktadır.

Hitler'in "felsefi" görüşlerini en çok etkileyen iki filozofun biri olan J.G. Fichte, yazının girişine aldığımız satırları yazarken, kendi yarattığı bir "Ben-Felsefesi"ne dayanıyordu. Fichte'nin "ben"i değişmezdi, mutlak ve sonsuzdu. "Ben"i ilk işi kendini anlaması, kendisiyle kendi olmayanı ayırtmasıydı:

Hitler'in esin kaynağı Fichte, evrendeki tüm varlıkları kendi kişiliğine kurban ediyor ve şöyle diyordu:

"Gönülebilir ve duyulabilir diye birşey kesinlikle olmaz. Çünkü görmek ve duymak yoktur." (a.g.k. s. 209-210)

Fichte doğanın özne için bir sınırlama ve engel meydana getirdiğini, ama bunun aşılması gerekliliğini yazıyordu. Bu "aşma" olayı bir başarıydı, ancak ardından hiçbir duraklama gelmemeli, "aşmalar" sonsuzluğa değin birbirini izlemelidir.

BİR BAŞKA "FELSEFE"

19. yüzyılın ikinci yarısında Friedrich Nietzsche adında akıl hastası bir başka burjuva filozofu da benzer şeyler yazıyordu. Nietzsche'de "ben" düşüncesi bambaşka biçimde geliyordu. Bir "üstüninsan" amacı atıyordu ortaya Nietzsche. "Üstüninsan" olmak için gereken "erdem"leri sıralıyordu:

"Karşı koymak, kölenin soyuluşudur. Sizin soyuluşunuz, sözdinlerlik olmalı. Sizin buyurmanız dahi sözdinlerlik olmalı!"

"Hayat sevginiz, en yüksek umudunuz beslediğiniz sevgi olsun; en yüksek umudunuz da, en yüksek hayat düşünceniz olsun!"

"Fakat en yüksek düşünceniz ben buyurmalıyım size, o da şu: insan atedilmesi gereken birşeydir."

"Böyle, yaşıyan sözdinlerlik ve savaş hayatınız! Uzun ömür de neymiş! Hangi savaşçı esirgensin ister ki!"

"Ben esirgemem sizi, ben sizi

candan yürekten severim, savaş kardeşlerim benim!

Böyle buyurdu Zerdüşt!" (Friedrich Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, s. 65)

19. yüzyılda burjuva filozofların işte bu tür "düşünceler" geliştireyorlardı. Bu düşüncelerden ileride faşistler yararlanacaklardı.

"HİTLER'İN SENTEZİ"

Hitler, yığınları kullandırmak için Fichte'den ve Nietzsche'den bir "sentez" yaptı. Bu "sentez"de, her iki filozofun "işine gelen" düşüncelerini alıyor ve ortaya sürüyordu. Şöyle diyordu Hitler Kavgam'da:

"Meydana getiren kuvvet, topluluk değildir, teşkilat kuran ekseriyet de değildir, daima her yerde, tek başına ferttir."

(...)

"Teşkilat, insanlığın nail olduğu lütufların hiçbir zaman küteden gelmediğini, yaratıcı demagoglardan çıktığını bilmeli ve irk-kim hakiki velinimelerinin bulur olduğunu kendine prensip edinmelidir. Aynı zamanda teşkilat bu prensiple hareket etmelidir."

(...)

"Mutlaka yüksek kabiliyetlere sahip kimseler işleri ellerine almaldır." (Adolf Hitler, Kavgam, s. 63-64)

Fichte'nin "ben felsefesi" Hitler'de çirkin bir biçimde sarıyordu. Nietzsche'nin "sözdinlerlik ve savaş hayatı yaşayan savaş kardeşleri" de ortaya çıkıyordu Hitler'de. Bunlar, o "ırk-ku" insanları olmalıydı. Bu insanlar "yüksek kabiliyetlere sahip kişiler tarafından" yönetilmeli, karşı koymamayı öğrenmeliydiler. Doktrin, "ekseriyet fikrini temel olarak almamalı, o şahsiyet üzerine bina kummalı"ydı.

Kavgam'da Hitler'in "ben felsefesi" de açık açık yazıyordu:

"Yalnız bir adam otorite, emir ve iktidar hakkı ile birlikte milletine karşı mesuliyeti omuzlarına alacaktır. Bu, böyle olmalıdır." (a.g.k. s. 68)

"TEK LİDER TÜRKESİ"

Yerli malı faşistler, insanlık tarihinin bu "en büyük" faşistlerin düşüncelerini taklitte bu noktada da geri kalmamaktadırlar. MHP programının 8. maddesinde aynen şöyle denmektedir:

"Partimiz kuvvettir, adil ve sıratlı bir devlet yönetimi için, Tek Başkan - Tek Meclis sistemini savunur, yürütmenin başkanlık, yasamaun tek meclis sistemine çevrilmesini öngörür..." (MHP Programının 8. maddesi)

"Kuvvettir, adil ve sıratlı bir devlet yönetimi için" işleri ele alacak başkan, Hitler'in belirttiği gibi "otorite, emir ve iktidar hakkı için mesuliyetli omuzlarına

alacaktır." Bu "Tek lider" in kim olduğunu öğrenmek için, faşistlerin duvar yazılarına bir göz atmak yeterlidir: "Tek lider Türkiye" diye yazıyorlar faşistler. "Tek lider" ise kendi kendini ele veriyor:

"Güçlü bir devlet, şahsiyetli, dirayetli devlet başkanları ile kaimdir."

Birincisi, Fichte'nin Hitler'de pratiğe geçen "Ben felsefesi." Bu, Türkiye'nin kişiliği için geçerli. "Tek lider" olma arzulan Türkiye'de kendini sık sık gösteriyor. İkinci nokta ise, Fichte'nin "sözdinler savaş kardeşleri..." Hitler gerçekten birçok kişiyi "sözdinler, karşı koymaz savaş kardeşleri olarak" kullandırmıştı. Bir heykel gibi dimdik duran, anlamaz gözlerle karşıya bakan ve sağ elleri havada "Heil!" diye çıkış atan birçok insan, birçok kullandığımız kişi. Bunlar SA'lardı ve kendilerince birer "üstüninsan" olarak, "üstün irklerinin" dünyaya egemen olabilmeleri için savaş veriyorlardı. Bu savaşta lumpenler, sapıklar, canlılar vb. katılmıştı. Bunun yanı sıra aktif olarak faşist olmayan genç alman insanları, daha sonra orta yaşlılar askere alınmış ve başka insanları üzerlerine saldırmışlardı.

Savaşın sonu ise bazı "mutlak" olduğu sanılan şeylerin "mutlak" olmadıklarını, Nazî İmparatorluğunun "sonsuzluk" iddiasının palavra olduğunun ortaya çıkması idi. "Değişmezlik" felsefesi de fos çıkmıştı sonunda.

"BİZDEKİ SAVAŞ KARDEŞLERİ"

"Birşün canımız akılıyordu. Sokağa çıkıp öldürecek adam aradık." Bu sözleri Ferhat Tüysüz adında "ülkücü genç" söylüyor-du polise verdiği ifadesinde. Bir başka ülkücü, Mustafa Gülcan ise şunları söylüyordu: "Fırsat bulsam komünistleri yine öldürürüm. Artık savaş zamanıdır."

Bir polisi yaralamaktan 19 yıl hapse mahkum olan Osman Yılmazcan adlı "ülkücü" de duruşmadan sonra kolunu havaya kaldırarak bağınıyordu: "Tann "Türk'ü korusun!"

Bunlar, yerli malı faşistlerin "sözdinlerlik ve savaş hayatı yaşayan" savaş kardeşleridir. Gerçi ne Nietzsche'nin ne Fichte'nin yazdıklarından haberleri vardır bu "savaş kardeşleri"nin. Ama sapık burjuva filozoflarından bugünlere uzanan bir "felsefe zinciri"nin eylemcileri olarak, ne yaptıklarını bile doğru dürüst bilmeden, kullandırılmış, insanlıktan çıkarılmış olarak yaşamaktadırlar "savaş hayatlarını."

Onlara "emirlerine itaat etme" öğretilmiştir, bir de "adam öldürme." İnsanları ortadan kaldırmalarına bir "inanç" bava verebilmek için bazı şeyler öğretilmiştir: "Tanrı dağı kadar Türk, Hıra dağı kadar müslüman." Bir de "Türk-Islam sentezi" öğretilmiştir.

Faşistlerin "yeni" olarak bir takım "felsefi görüşler" öne sürdüğü, ancak bunların "yeni" olmadığı vurgulandı. Nasî faşizm tekelci kapitalizmin dışında di-

Başbuğ'un "felsefesi", insanlara boyun eğmeyi ve köleliği öğütleyen gerici burjuva filozoflarından kaynaklanıyor.

şünülemezse, faşizmin felsefesi de burjuva felsefesinden ayrı düşünülemez.

FAŞİZM İNSANLARI "SÖZDİNLER" HALE GETİRMEYE ÇALIŞIR

İnsanların "sözdinler, karşı koymaz" hale getirilmesi, faşistlerin en önemli amaçlarından birisidir. Hitler'de "fertlerin topluluğuna hükmetmesi gerekliliği" biçiminde ortaya çıkan bu görüş, Türkiye'de faşist partinin programında da şöyle ifadesini buluyor:

"... vatandaşların mukaddes bir itaatle bağlı buldukları Türk devletinin en geniş anlamıyla evkat ve himayesine kavuşturulduğu bir düzende millet olarak gerçek mutluluğa erişeceğine inanıyoruz." (MHP Programı, Madde 3)

Özel teşebbüsü elinden geçince koruyacak olan faşistlerin hedef aldığı devlete vatandaşların "mukaddes bir itaatle bağlı olmalarından" ortaya çıkan açıktır. "Mukaddes itaat" karşı koymamak, söylenen herşeyi dinlemek demektir. Faşizmin insanları ne hale getirmek istediği buradan anlaşılıyor mu?

Faşizm, toplumsal ilerlemeyi durdurabilmek için, insanların birbirleriyle dayanışmasını engellemeye ve bireycilik duygusunu geliştirmeye çalışır. Faşizmin insanlığı, "tek lider" in ya da "yüksek kabiliyetlere sahip kimseler" in peşinden koyun sürüsü gibi giden onları her dediğini yerine getiren bir insan tipidir. Bu, hemen hemen tüm ünlü faşist önderlerin öne sürdüğü bir savdır.

"İnsanların kıymetlerini mensup oldukları ırklarına göre takdir etmek ve sonunda marksistlerin 'bir kimse diğer bir kimseye aittir' yolundaki düşüncelerine harp açıp, bu mücadeleyi sonuna kadar devam ettirmek lazımdır. (...) Nasî ki, insanlara dahil oldukları ırklara göre ayrı ayrı kıymet veriliyorsa, topluluk içindeki kimselere de aynı şekilde muamele etmek lazımdır." (Hitler, Kavgam, s. 59)

Bugün Türkiye'nin birçok yerinde faşistler tarafından kışkırtılan Alevî-Sünnî çatışmaları, Doğu'da yaşayan emekçi halk kitleleri üzerinde kurulmak istenen baskı, büyük kentlerde işçi

ve emekçilerin kişiliklerine, örgütlerine karşı girişilen saldırılar, ilericilerin katledilmesi Hitler'in yukarıdaki sözlerinin "yaşama geçirilmesinden" başka birşey değildir.

Toplum içinde işçi-emekçi sınıf ve tabakalar üzerinde diktatörlük kurmayı amaçlayan faşist hareket, dış politikada da başını dışındadır. İkinci Dünya Savaşındaki insanlık tarihinin en korkunç örneği olarak yaşadığı gibi, faşizm balkan, ulusal birbiri kıldırma çabalar.

"Nasyonal sosyalizm yabancı milletlerin ne olduklarına dair milletimizin gözlerini açmalı ve ona şimdiki dünyanın gerçek düşmanının kim olduğunu batırlatmaktan geri kalmamalıdır. İnsanlığa fenalık yapan düşmanın üzerine herkesin hiddetini yöneltmeli ve bütün felaketlerimizin gerçek sebebinin o olduğunu görmeliyiz." (Hitler, Kavgam, s. 240)

Bugün Türkiye'de Faşistler, bu "halkın birbirine düşman etme" politikasını Hitler'in ki gibi uygulamaya istemlerini hiç de saklamıyorlar.

"Gayemizin ne olduğunu önce tam vuzuh ile tespit edelim: Gayemiz Kıbn'sı sükuna kavuşturmak değildir. Kıbn Türk'ünü mesud ve müreffeh kılmak da değildir. Bu gibi şeylerin hepsi ana gayeden sonra gelir. Ana gaye, Kıbn'sı Türk kılmaktır. Son çabasına ve son yaprağına kadar. Bunu yapabildiğimiz ölçüde şimdiki yapmaz, yapamadığımız kadarını ileride yapabilmemiz için şimdiden, bütün zekamızı kullanarak ilerisi için açık kapıları hazırlamaya çalışır. Bu uğurda gerekirse kendimiz, gerekirse Kıbn'sı takiller bir süre daha rahatsızlığa, hatta acıya katlanmayı zevk ve görev saymalıdır." (Alpaslan Türkiye, Dış Politikamız ve Kıbn'sı, s. 155)

Alpaslan Türkiye'nin bu sözleri faşizmin saldırgan, baş düşmanı yüzünü ortaya çıkarıyor. Amaçları, açıkça belirttikleri gibi hiç bir zaman insanları birarada, baş içinde yaşamaları değil, yayılmacılık, saldırganlıktır. Bu saldırganlığın "olabilirliği" şimdiki sadece Kıbn için sözkonusudur. Braz daha güçlü olabilse hedefler de değişecektir. Tipik eski Osmanlı İmparatorluğu gibi Atina'ya, Sofya'ya, Belgrad'a Bükreşe, Bağdad'a, Şam'a göz

dikecekler, "ülkülerini" Sovyetler Birliği içlerine saldın amaçlarına dönüştüreceklerdir. Yine Nietzsche'nin "felsefesi" çıkıyor ortaya:

"Yürekleinizdeki nefreti ve kiskançlığı bilirim. Nefreti ve kiskançlığı taumayacak kadar büyük değilsiniz. Bunlardan utanmayacak kadar büyük olun bari!"

"Bilgi ermişleri olmak elinizden gelmiyorsa, hiç değilsiz bilgi savaşçılar olun. Onlar, bu tür ermişliğin yoldaşları ve öncüleridirler.

"Pekçok asker görüyorum. Pekçok savaşçı görebilsem keşke!"

(...)
"Gözünü hep düşman arayan kişiler olmalısınız -kendi düşmanınızı- Ve kiminiz ilk bakışta nefret eder.

"Kendi düşmanınızı aramalısınız, kendi savaşınızı açmalısınız...."

"Siz başı, yeni savaşların aracı olarak sevmelisiniz, ve kısa başı uzun'undan çok sevmelisiniz.

"İşi değil, savaşmayı sağlık verir size. Başı değil, zaferi sağlık verir size, İşiniz savaş olsun, başınız zafer olsun!"

(Nietzsche, Böyle Buyurdu Zerdüş, s. 64)

Ve Alpaslan Türkeş devam ediyor:

"Kıbrıs için yapılan mücadele bitmiş değildir. Uzun süreceği ve çeşitli gelişmeler geçireceği muhtemeldir. Bizim umumi efkanımızda herşey bitmiş, zafer kazanılmış, sadece yapılacak iş olarak elde edilen toprakların iktisadi kalkınması kalmış gibi bir hava ve gevşeme temayülü görülmüyor. Tehlikeli bir hatadır. Uzun ve çetin bir mücadeleyi göze almadık ve herkeşi gımdiden buna hazırlamak gerekir. Bilhassa dikatlerin gevşemesi ve düşmanı alay konusu yapıp küçümseme, çok tehlikeli olabilir. Emerson'dan: Hüriyetin bedeli ebedi bir teyakküzdür." (Alpaslan Türkeş a.g.k. s. 164)

Türkeş'in bu sözleri faşistlerin saldırgan yüzlerini açığa çıkarmaktadır. Faşizm her ülke içinde halkımıza karşı, hem dışarda başka halklara karşı saldırganıdır. İçeride Ferhat Tüysüz'ler Mustafa Gülcan'lar, Oğuzban Cengiz'ler bu saldırganlığın gereklerini yerine getirirken, başbuğlan dışarda da saldırganlığın işaretlerini vermektedir ve "eğer bu saldırganlığa şimdilik olanak yoksa" ilerisi için "müteyakkız" olma direktifini vermektedir.

Türkiye'de Turancı komplo

N. AKA

Türkiye'de İrkçı-turancı unsurların, M. Kemal'in başkanlığındaki iktidar tarafından içyüzleri açığa çıkarıldıktan sonra bir süre sindikleri görülür. Fakat bu dönemde boş durduklarını sanmak gaflet olur. Rıza Nur, Türkiye'de yayınlanması yasaklanan kitabını dışarda yayınlıyarak bu dönemde gizlice Türkiye'ye sokmayı başarmış; Nihal Adsız bir dizi iftira ve küfürden ibaret olan Kurtlar Sofrasını bu dönemde yayınlamıştır.

Bugünkü faşist kadroların ağababaları olan Turancılar özellikle M. Kemal'in ölümünden sonra, tavşana kaç tazıya tut politikasının uygulanmaya konulmasıyla gemi azya aldılar. İkinci Dünya Savaşı'nın faşistler tarafından kazanılca-

ğı kanısına yaygınlık kazandırılması ve Cumhuriyet gibi "ağırbaşlı" gazetelerin bile kendimize "yeni düzen" içinde bir yer aramamızı öğüt vermeye başlaması, turancı unsurların cesaretini artırdı. Orhon, Gökbörü gibi sözüm ona ideolojik içerikli, Çınar Altı gibi edebiyat dergileriyle faşistler tozu dumana katmaya başladılar.

Bir süre sonra, Reha Oğuz (Türkkan) etrafında kümelenen Turancılarla, Nihal Adsız grubuna mensup Turancılar arasında, bazı nedenlerle bir anlaşmazlık çıktı. Gökbörü'de yuvalanan Reha Oğuz Türkkan yandaş faşistlerle, Orhon'da yazan Adsız'ın yandaşları birbirlerine yeryansın ediyorlardı.

ADSIZ'IN DA KAFASI DOLIKOSEFAL'MIŞ!

İrkçı-Turancılar kendilerini herşeyden önce "milliyetçi" olarak sunuyorlardı. Fakat bunların milliyetçiliği herşeyden önce bir "kafatası milliyetçiliği" idi. O zaman sık sık şu öykü anlatılıyordu: Nihal Adsız ya da arkadaşlarından biri kafa ölçülerini saptayan bir alet bulmuştu. Adsız, bu aletle herkesin kafatasını ölçüyor, kafası brakişefal olanlar öz be öz Türk kabülü ediliyor, dolikosefaller ise o zamanlar "turfa" telakki edilen "sami" ırkına, ya da öteki ırklara mensup sayılıyorlardı. Aleti herkese uygulayan bu hızlı İrkçı sonunda kendisine de uygulamıştı. Bir de ne görsünüdü? Kendisi de dolikosefal değilmiş mi? İrkçı-Turancılar arasında, M. Kemal'in gençliğe hitaben söylediği söylev de "muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur" tümcesini yorumlayanak O'nun da İrkçı(!) olduğunu söyleyenler de vardı. Kısacası İrkçı-Turancıların ileri, anti-empyrist eğilimleri taşıyan bir milliyetçilikle ilgileri yoktu. Bunlar Anadolu halkını kendi içinde birbirine düşürmek için çeşitli etnik unsurları kullanmaya çalışan "bölücüler"di. Anadolu halkına önem

bile vermezler, düşledikleri konvansiyonel bir Türk ırkını Anadolu halkına üstün tutarlardı.

Devrin Cumhuriyet Halk Partisi hükümetleri, zaman zaman o döneme göre ileri sayılabilecek hareketlerde bulunmuşlardı. Örneğin Köy Enstitülerini kurmuşlar, klasiklerin çevirilerini başlatmışlardı. Fakat Alman faşistlerinin Avrupa'da üst üste kazandıkları başarılar Halk Partisi yöneticilerini gidecek daha büyük bir ölçüde, parti içinde yuvalanmış olan eşraf, tüccar gruplarına doğru yöneltti. Bu yöneliş "varlık vergisi" ile doruğuna erişti.

Hasan Ali - Kenan Öner davası, bu eğilimin faşist Almanya'nın yenilgisinden sonra da kendisini sürdürdüğünü kanıtlar. İrkçı-Turancıların bir patronu yenilmişti; şimdi yeni bir patrona gereksinimleri vardı. Amerika Birleşik Devletleri soğuk savaş sürdürerek ve anti-komünizm silahını elden bırakmayarak İrkçı-Turancılara yardımcı oldu.

SİNDİRİNİN YOLU: ANTİKÖMÜNİZM

İrkçı-Turancı diye nitelenen faşistlerin de başlıca iki tutkusu vardı. Bunlardan birincisi, kendi düşüncelerinde olmayan tüm ilericileri ve demokratları komünistlikle damgalamak; böylelikle korkak ve çekingen unsurları yanlarına çekmek, hiç olmazsa korkutup susturmaktır. Susmayanları fizik zora dayanarak susturmak ise bunların çok sevdikleri ve isteye isteye kullandıkları bir yöntemdi.

İkinci büyük tutkuları ise "milliyetçi" kadrolar" yetiştirmek ve bunları devletin önemli mevkiilerine getirmektir. İrkçı-Turancılar bu fikirlerini yaman bir ısrarla gerçekleştirilmeye çalıştılar, hatta bu amacın gerçekleşmesi için bazı ödünler bile verdiler. Örneğin Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji profesörü Ekrem Akurgal onların anladığı yönde bir "milliyetçi" değildi ve olamazdı da. Çünkü bu zat Selanikli idi! Fakat anlaşılmaz bir inatla İrkçı-Turancıların yardımına koşuyordu. Bu profesör düşük I.O'lu birçok öğrenciyi bol keseden asistan yaptı. Sonra bu asistanlar, doçent, daha sonra profesör oluverdiler. Örnek istiyorsanız, Baki Öğün, Yusuf Boysan, Haluk Opan (Karamağralı) bunlar arasındadır.

Dil-Tarih Fakültesi'nin İrkçı-Turancı öğretim üyeleri Halil Demircioğlu, O. man Turan, Şinasi Altındağ da bu hususta kendilerine düşeni yaptılar, bu "milliyetçi kadro" yetiştirme kampanyasına katıldılar. Prof. Osman Ersoy böyle bir çabanın ürünü olmuştur. Antropoloji kürsüsü başkanı ve bir süre fakülte dekanı olan Prof. Şevket Aziz Kansu'da bu kampanyada "şerefle" yerini aldı. O da kendi payına düşeni yaptı ve İrkçı-

Turancı Orhan Acıpayamlı'yı Dil-Tarih Fakültesi'nin bilimsel heyetine hediye etti. Kansu bu hareketinin ödülünü sonradan 1948 yılında faşist öğrencilerin hareketine uğrayarak boi bol aldı.

İrkçı-Turancı öğretim üyelerinden Emin Bilgiç o zamanlar henüz pek genç ve tecrübesizdi. Yalnız görüldüğü kadarıyla Fakülte içindeki İrkçı-turancı öğrencileri yönlendiriyordu. Bu ve buna benzer olaylar diğer fakültelerde tekrarlandı. Türkiye bilim hayatının bu "öz evlatları" kendilerine umulmadık olanakları sağlayan kimselere şükran borçlarını fazlasıyla ödediler ve kendi karbon kopyalarını yetiştirdiler. Bu kimselerden bazılarının son zamanlarda CHP'nin koruyucu şemsiyesi altına girdikleri ve böylece ideolojik alanda büyük bir ilerleme (!) gösterdikleri görülmüyor...

TÜRKEŞ ADSIZ'IN YANINDA

İkinci Dünya Savaşı süresi içinde büyüğe bir birikim gösteren kimseler dönemim tutucu hükümetlerinin elinde, bugün de görüldüğü gibi vurucu güç olarak kullanıldılar. Örneğin 1946'da, demokratik savaşımın başını çeken basın organlarından TAN'ı susturamayan CHP hükümeti, gazeteyi tahrir etme kararını verdi. İşte bu amaçla İrkçı-Turancı güruhu kullanarak matbaayı tahrir ettirdi. İlericiler, demokratlar ve sosyalistlere karşı amansız bir savaşıma girişmiş bulunan Halk Partisi ve sonradan Demokrat Parti hükümetleri, bu vurucu güçten zaman zaman yararlanma yolunu tuttular.

O zaman bu tür gösterileri yakıp yıkmaları kutlamak için boy boy fotoğraf çektikleri olurdu. Bu fotoğraflardan birini anımsıyorum. Bu fotoğraf Kenan Öner - Hasan Ali davasına bir sübut delili olarak sunulmuştu. Resmin ortasında Adsız bayramlık yüzü ile duruyordu. Etrafını İrkçı-Turancı gençler almıştı. Bunların arasında da Alpaslan Türkeş bulunmaktaydı.

O yıllarda sokağa bunlar egemendi; yakıp yıkıyorlar, kırıp geçiriyorlardı. Ama bunlar Türkiye'nin öz evlatları "milliyetçi" gençlerdi(!) Bir kere yanlışlıkla mahkum edilmişlerdi ama, bu yanlış kısa sürede düzeltilmişti. Sonradan bu geçici mahkumiyet İrkçı-Turancıların dillerine pelesenk olmuştu, onlar da kedi gibi yanlış bir yerini görüp, "aman ne büyük yaram var" diye uzun süre kendilerine acımadan bir türlü vazgeçemediler.

Yukarıda açıklanan gerçekler bugün gemi azya alan faşist komponun temellerinin daha o günlerde atıldığını ve bu adımların ardında Türkiye burjuvazisinin olduğunu göstermektedir.

Faşizmin insanlık ve akıl dışı ideolojisi insanları santimle ölçüyor.

Dünyada NEO-FASİZM DOSYASI II

Latin Amerika Faşizm katarının son büyük durağı

Videla: Arjantin'de faşist rejim moral şırıngasıyla yaşıyor.

Bugün Latin Amerika faşizmin çizmesi altında bulunan acıların içinde bir kıta durumunda. Kapitalizmden sosyalizme geçiş olgusunun belirlediği çağımızda henüz ayakta duran tekelci kapitalizmin güvenebileceği son kalelerden biri. Latin Amerika ülkelerindeki faşist hareket ve yönetimlerin en önemli özelliği doğrudan doğruya İkinci Dünya Savaşı öncesinde Avrupa da kurulmuş olan faşist ve nazi devletlerin bir uzantısı olması.

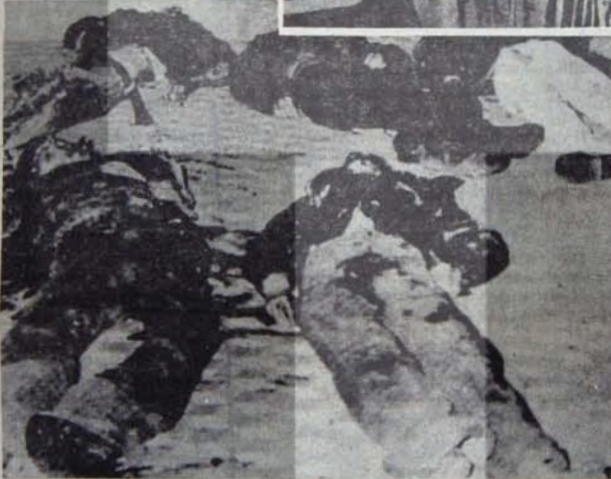
FAŞİZMİN LATİN AMERİKA'YA ÖZGÜ ÖZELLİKLERİ

Hitler Reich'inin İkinci Savaş sonunda yenilgiye uğrayacağı kesinlik kazandıktan sonra, "Nazî Hazinesi"ni kurtarmanın yolları araştırıldı. Sonuçta, o sıralar yaklaşık bir milyar dolar olduğu sanılan bu paranın Latin Amerika'ya ulaştırılması kararlaştırıldı. Nitekim, bu hazine 1945 yılında Arjantin'de "ilgili yerler"e iletilmiştir. Bu paranın kaçırılmasının tek bir amacı vardı: Dünyada "Nazî İmparatorluğu"nun yeniden kurulmasına yardımcı olmak. Ancak, bu paranın Latin Amerika'ya transfer edilmesi olgusunu başlı başına bugünkü faşist yönetimlerin varlık nedeni olarak görmek doğru değildir. Nazî mirası çok kısa sürede eritilmiştir. Ama, bugün Latin Amerika'yı kasıp kavuran faşizmin maddî dayanakları arasında uluslararası tekelin bu bölgedeki çıkarlarını sürdürme istemlerinin belirleyici olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bunun yanında ilginç bir özellik olarak, Latin Amerika'da Alman kökenli iki milyon kişinin yaşamakta olması aydınlatıcı bir özelliktir. Hitler, Almanya'da nazî iktidarını kurduktan sonra bu özelliği göz önünde bulundurarak Güney Amerika'ya çok sayıda özel ajantatör göndermişti. 1977 yılında Latin Amerika'daki faşist diktatörlerden üçü Alman kökenlidir. Bunlar, Brezilya'da Ernesto Gelsel, Bolivya'da Hugo Banzer ve Paraguay'da Alfredo Stroessner'dir.

Ekvator'da Carlos Baquero'nun liderliğindeki Nasyonal Sosyalist Hareket, Adolf Hitler Tuğayı'nın bu ülkedeki iktidardır. Nasyonal Sosyalist Hareket'in bir özelliği de kendi militanlarını diğer faşist örgütlere sokmayı başarmış olmasıdır. Bu militanlardan biri olan Dr. Yepes ordu ve polis örgütü içinde çok etkili olan Milliyetçi Devrimci Eylem adlı faşist örgütün yöneticisidir. Bu örgüt, seçimlerde oyların dörtte birine yakın bir kısmını almayı başarmaktadır. Nasyonal

Sosyalist Hareket aynı zamanda, silahlı bir örgüt olan Abden Calderon Tuğayı'nı da denetiminde bulundurmaktadır.

Önemli petrol kaynaklarından dolayı Latin Amerika'daki en önemli ülkelerden biri de Venezuela. Venezuela'da hükümet gerillalara karşı neo-faşist saldırı birliklerini savaşa sürmektedir. Digeopol adını taşıyan Venezuela gizli polisinin yararlandığı başlıca örgütler, Bağımsız Venezuela, Milliyetçi Eylem Hareketi ve Milliyetçi Halkın Haçı Seferi adlarını taşıyor. Bolivya'da da polisle neo-faşistler arasında sıkı bir

Vatte Uruguay'da emekçi kitleler faşizmi lanetliyor; yanda Videla'nın askerlerinin katlettiği yurtseverler

İşbirliği sürdürülmektedir. Öyle ki, 1971 yılında Ulusal Devrimci Hareket ve Bolivya Sosyalist Falanji adlı faşist örgütlerin ortak çabası sonucu iktidara gelen Hugo Banzer bu örgütlerin vurucu timlerinin siyasi polisle bütünleşmesini sağlamıştır. Politik Dene-tim adını taşıyan Bolivya polisi politik suçları uçak ve helikopterden "düşürme"siyle tanıdık. Bolivya'da neo-faşist bir yönetimi kalıcı biçime sokmak için düzenlenen sözde "yasal" tertiplerin başarısızlığa uğradığı 1978 yılında görüldü.

FAŞİST CELLAT MENGELE PARAGUAY YURTTAŞI

Uruguay uzun süre Güney Amerika'nın "İsviçre"si olarak ün yaptı. Ama faşistler, ülkenin çehresini tümden değiştirdiler. 1973'te yapılan darbe ve Tupamaro gerillalarına karşı girişilen acımasız şiddet hareketleri ülkeyi kocaman bir toplama kampına dönüştürdü. Askeri kamplarda işkence görmekte olan politik tutuklu sayısının sekiz bini bulduğunu sanılıyor. Nasyonal Sosyalist Cephe çevresinde örgütlenen faşist çeteler Uruguay sokaklarında antifaşistlerin kanlarını dökmekte ve onları hunharca, insanlık dışı biçimlerde katletmektedir.

Peru'da, faşist hareketler en belirgin biçimde, 1960'larda yahu-dü düşmanı gösteriler biçiminde açığa çıktı. Bu gösterilerin kaynağındaki örgüt Nasyonal Sosyalist Halk Öcücüsü'dür. Amerikan emperyalizminin sömürsüsi altında inleyen Peru'da faşistler "Yanke Defol" sloganını bol bol kullanarak bilinç düzeyi geri halk kitlelerini kazanmaya uğraşmaktadır. Paraguay'da 1954 yılında General Stroessner iktidara geldi. İktidara geldiğinden beri Paraguay halkının sesi ve soluğünü çıkarması için elinden geleni yapıyor. Stroessner'in, 12 Mart'çıları anımsatan bir eda ile "Paraguay gibi yoksul bir ülkede demokrasi lükstür" diyerek getirdiği sıkıyönetim, üstüste yenilenen uzatmalarla, kendisine faşist "düzen" sürdürme olanağını sağlamıştır. Sıkıyönetimin uzatılma gerekeceği her zaman aynı olmuştur: "Süreklilik komünist tehdidine karşı koymak." Arada sırada yapılan seçimlerde(!) Stroessner oyların yüzde 90-95'ini almaktadır. Paraguay'ın bir başka belirleyici özelliği buradaki Alman kolonisinin belirli coğrafi bölgelerde toplanmış olmasıdır.

Brezilya'da 1945 öncesinde, başta "Yeşil Gömekiller" olmak üzere bazı faşist hareketlerin ve örgütlenmelerin görüldüğü söylenebilir. Ancak, bu hareketler hiç

bir zaman gerçek anlamda etkili olamadılar. Brezilya'daki Alman kolonisinin sayısı bir milyonu aşmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın ertesinde bu kolonl Nazi savaş suçlarını büyük bir "seve-nenlikle" bağırma başlamıştır. Brezilya'ya yalnızca naziler değil, aynı zamanda onların diğer ülkelerdeki işbirlikçileri de kapağı atmışlardır. 1964'te Brezilya da askerî faşist bir darbe gerçekleştirildi. Bu darbenin ABD denetiminde gerçekleştirildiği yolunda önemli sayılacak belirtiler vardır. Brezilya'lı faşist askerler bir kurşun bile atmadan iktidarı ele geçirdiler. Buna karşın, ABD, "Sam Kardeş" olarak adlandırıldığı bir plan gereğince, faşistlerin yardımına gitmek üzere bir uçak gemisi, on destroyer, bir helikopter taşıyıcı ve sekiz avcı uçağını harekete hazır durumda bekletti. "Gelenek-Aile-Mülkiyet" adını taşıyan neo-faşist hareket toprak reformunu engelledi ve boşanmaya karşı bir kampanya açarak bir milyondan fazla imza topladı. Brezilya'da faşistlerle hükümet ortak bir çalışma içine girmek büyük bir işleme operasyonuna girişti. Ayrıca yaklaşık üç bin demokrasi savaşçısı faşist zindanlarda katledildi. 1976 da 6 film, 29 tiyatro oyunu ve 64 kitap sansüre uğradı.

Faşist yönetimin ilk yıllarda

sağladığı ekonomik başarı dönemi artık geride kalmıştır. Brezilya'nın dış borçları 30 milyar dolara ulaşmıştır. Artık uluslararası mali çevreler bile Brezilya faşizmini kredilerle ayak tutmaktan yorulmuştur.

TESCİLLİ KATİL RAUFF DINA'NIN EMRİNDE

Şili'de faşistlerin Allende önderliğindeki Halk Birliği'ne karşı giriştiği darbenin öyküsü ayrıntılarıyla bilinmiyor. Ama neo-faşist örgütlenmeler bundan çok daha eski tarihlerden beri vardı. 1962'de Fransız Pfeiffer'in kurduğu Şili Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi, Dünya Nasyonal Sosyalistler Birliği'nin üyesidir. Bu parti, çok kısa sürede örgütlenerek silahlı eylemlere girişti. Halk Birliği iktidarı döneminde Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi illegal savaş birimleri oluşturdu ve C A ajanlarıyla sıkı ilişkiler kurdu. Yine aynı dönemde girişilen eylemlerin başını çeken örgütlerin arasında Vatan ve Özgürlük de vardı. Faşist generaller cuntası 42 ay süreli bir olağanüstü durum ilan etti. Şili'deki tüm demokratik kazanımları ortadan kaldıran DINA bulunuyordu.

Arjantin'de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra neo-faşist hareketler doğrudan doğruya nazî hareketler olarak ortaya çıktı. Hitler'in intihar ettiği Berlin'den kaçan naziler Arjantin'de kendilerine göre "sağlam işler" kurdular. Daha sonra, sıra politik örgütlenmeye geldi. İki SS ajanı eski nazilere sahte belgeler, konut, iş ve para sağlanan bir büro bile açmışlardı. 1955 yılında Peron'un iktidardan düşürülmesi ve sürgüne yollanmasının hemen ardından faşist hareketler çok sayıda kılığa bündü.

Bunlar içinde en önemlisi, Juan Oueralta tarafından kurulan "Tacuara" (mızrak) adlı terör örgütüdür. 1963 yılında Tacuara'nın önde gelen yöneticilerinden biri örgütten ayrıldı ve birkaç yıl sonra Latin Amerika'daki en ünlü troçkist önderlerden biri olarak ortaya çıktı. Bu olay Tacuara için büyük bir bunalmın başlangıcını belirliyordu. Bölünmeler başladı. Yeni kurulan örgütler arasında en önemlisi Arjantin Nasyonal Sosyalist Cephesi'dir. Cephe, kurduğu çeşitli komando birlikleri aracılığıyla Videla rejimine baskı eylemlerinde yardımcı olmaktadır. Bugün, Arjantin gerçek bir nazî ülkesi durumundadır. Politik tutuklular, işkencehanelerde "Heli Hitler" diye bağırma zorlanmaktadır. İşkenceler sonunda 1975'te 900, 1976 da ise 1500 kişi yaşamını yitirmiştir. Arjantin'de geçerli olan strateji tüm sosyalistleric ve demokratların kitlesel olarak yok edilmesini öngörmektedir.

Barışa karşı soğuk savaş duvarı

Dış politikada bir yıl Emperyalist merkezlerde koltuk arayışı

Dünya 1978 yılına emperyalist güçlerin soğuk savaş kışkırtmalarının yoğunlaştığı bir ortamda girmişti. Bu kışkırtmalar başlıca iki alanda kendisini gösteriyordu: Birincisi, silahlanma yarışında yeni bir sıçramaya yol açacak uygulamaya gidilmesi idi. Bu politika en belirgin biçimde ABD'nin ve NATO merkezlerinin nütron bombası üretimi hazırlıklarını ilan etmeleriyle kendisini göstermişti. İkinci saldırı çizgisine sosyalist ülkelerin içişlerine karşın sosyalist propagandanın yoğunlaşmasında kendini belli ediyordu. ABD'nin 1977 başında görevine başlayan yeni başkanı Carter'in bayraktarlığını yaptığı sözde "insan haklarını savunma" kampanyası kısa sürede bütün emperyalist merkezlerin politikasının ana çizgisine haline gelmişti.

Emperyalist güçlerin dünyada gerçinliği canlandırmak, yumuşama sürecini durdurarak geriye çevirmek amacıyla hızlandırılan bu politikanın ilk sonuçları, yine 1977'de ortaya çıkmıştı. Sovyetler Birliği ile ABD arasında sürdürülen ve stratejik silahlarla ilgili ikinci bir anlaşmanın bağlanmasını amaçlayan SALT-2 görüşmeleri, 1977 boyunca açık bir çıkmaza saplanmıştı. Varşova Paktı ülkeleri ile NATO arasında Viyana'da sürdürülen Karşılıklı ve Dengeli Kuvvet İndirimi görüşmeleri de hiçbir sonuç alınmadan neredeyse tamamen durdurulmuştu.

NATO kararlarında planlanan yeni silah sistemlerinin uygulamaya konmasına yönelik girişimlerin, bütün NATO üyelerini bağlayıcı bir biçime ve takvime bağlanması yolunda 1978 yılında önemli adımlar atıldı. NATO'nun Mayıs ayında Washington'da yapılan zirvesi, bu adımların en önemlisi ve daha sonrakilerin bir başlangıcıydı. Washington zirvesinde NATO üyeleri, bloka bağlı bütün ülkelerin askeri harcamalarını 1981'e kadar her yıl süreklilikle olarak en az yüzde 3 artırmalarını öngören bir programa imza koydular. "Uzun Vadeli Savunma Programı" adı verilen proje, aynı zamanda yeni silah sistemlerinin yine bütün NATO üyelerini kapsayacak biçimde geliştirilip yaygınlaştırılmasını öngörüyordu. Bunların en önemlilerinden olan "AWACS" projesinin kesinleşmesi, Kasım ayında yapılan Savunma Bakanlar toplantısında gerçekleşti.

Silahlanma yarışında gerek nicel gerekse nitel olarak yeni bir aşamaya başlangıç işaret eden Washington zirvesi, uluslararası politikayı etkileyen bir başka önemli olayla aynı tarihte sonuçlanmıştı. Bu, BM Genel Kurulu'nun silahsızlanma konusunda toplanan Özel Oturumu'ydu. BM Genel Kurulu'nun bu toplantısı, dünya baş güçlerinin genel ve tam bir silahsızlanma yolundaki iradesinin dile getirildiği bir platform oldu.

BM'nin Silahsızlanma Özel Oturumu'nda Sovyetler Birliği'nin barış ve silahsızlanma doğrultusundaki eylem programı bir kere daha teyid edildi. Bu eylem programı, yıl boyunca, diğer sosyalist ülkeler tarafından da desteklenen somut adım ve önerilerle dünya kamuoyunun önünde sergilendi. Varşova Paktı ülkeleri, 1977 Kasım ayında NATO ülkelerine yaptıkları, nükleer silahların kullanılmasının yasaklanmasını

ilgili önerilerine yenilerini eklediler.

Emperyalizmin sosyalist ülkelerin içişlerine karşın sosyalist kampanyaya, herşeyden önce bu ülkeleri tek tarafı politik ödümler vermeye zorlama amacına yöneltmişti. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler böyle bir şantaj politikasına boyun eğmeyeceklerini en açık biçimde 1978 yılında da gösterdiler. Sosyalist dünyanın kararlı baş politikasını sürdürmeleri sonucunda, geçtiğimiz yıl boyunca, emperyalizmin müdahaleci politikasında da bir gerileme kendisini gösterdi. 1978 sonuna doğru ABD'nin, yeni bir SALT anlaşmasının imzalanmasını önüne koyduğu engelleri kaldırmak zorunda kalışı, bu gerilemenin somut bir belirtisiydi.

Emperyalizmin dünya ölçüsünde yitirdiği insiyatif bölgesel ya da yerel düzeylerde yeniden ele geçirme girişimleri 1978'de de durmadı. Ortadoğu ve Güney Afrika'daki terfiler, Güneydoğu Asya'nın yeniden gerçinlik odağı haline getirilmesi çabaları, bunların önünde gelen örnekleriydi.

Maocu Çin yönetiminin gerici politikası, emperyalizmin soğuk savaş kışkırtıcı girişimlerine yardımcı rolünü 1978 yılında daha da açık biçimde ortaya koydu. Çin'in "yeni dış politikası" denen strateji, gerçekte emperyalizmin doğrudan işbirlikçiliği rolünün açıkça üstlenilmesinin belirtisiydi.

Özete 1978 yılı, dünyada emperyalizm ve gericilik güçleriyle, barış, demokrasi ve sosyalizm güçleri arasındaki mücadelenin daha da keskinleştiği, emperyalizmin yenilgisinin yaklaştığı bir yıl oldu.

Iran'da Amerikancı çözüm

Iran'da Şah'ın son çarelerinden olan Orgeneral Gulam Rıza Azhari hükümeti de diktatörlüğü ayağa tutmayı başaramadı. Daha fazla kan dökerek diktatörlüğün yaşatılmayacağı görüldü. Uzun bir süredir, Iran'ın bütün büyük kentleri sokaklara döken halkın kuşatması altında. Artık zolüm Savak ajanlarının cezaları göstericiler tarafından veriliyor. Siyasi tutuklular serbest bırakılmaya başlanıyor. Kitlelerin direniş azminin yalnızca daha fazla insanın canına hıyılarak ölenemeyeceği gerçeği, kendisini zorla kabul ettirdi.

Şah'ın, kendisinden önceki diktatörlerin tümü gibi, ülkesinden kaçmaya hazırladığı şu günlerde, ABD kaynaklı yeni "çözümler" öne sürülüyor. Ulusal Cephe yöneticilerinden Şahpur Bahtiyar'ın yeni hükümeti kurmakla görevlendirilmesi bu "çözümler" in birincisi. Şahpur Bahtiyar'ın emperyalizmin geride kalan mutemet adamlarından olduğu, Ulusal Cephe'nin kurulacak yeni hükümete karşı tepkilerinden anlaşıldı. Şahpur Bahtiyar, hükümeti kurmayı partisinin görüşünü almadan kabul ettiği için Iran Partisi'nden de ihraç edildi.

Iran'da görünen odur ki, ABD tarafından gündeme getirilen uzlaşmacı bir çözüm de tutmayacaktır. Iran halkının direnişinin hedeflerini saptırmaya yönelik girişimler bu kez de geri çevrilecektir.

Türkiye'nin geçtiğimiz yıl içinde uluslararası ilişkilerinin ve yeni kurulan Ecevit Hükümeti'nin dış politik etkinliklerinin değerlendirilmesi, "dış politik" sorunların da "iç politik sorunlar" gibi olumlu çözümlere ulaşmaktan uzak olduğunu gösteriyor. Oysa Ecevit Hükümeti kurulduğunda "umut" olarak gösterilirken, dış politik alanda Türkiye'nin sorunlarını kısa sürede olumlu çözümlere ulaştıracağı, bu başarıların ise ülkemizin iç ve özellikle "ekonomik" sorunlarının çözümüne, içinde bulunulan bunahımın aşılmasına dayanak olacağı söylenmekteydi.

Gündemde yer alan somut dış politik sorunlar Kıbrıs konusu, ambargo, AET ve NATO ile ilişkiler, Türkiye-Yunanistan arasındaki uyumsuzlukların çözümü, ödeme olanığı bulunmayan dış borçların erteletilmesi ve yeni kredi kaynaklarının bulunması olarak belirtilemekteydi. Bu sorunların çözümünün ise CHP'nin yönlendireceği dış politikada "yeni" bir anlayışla gerçekleştirileceği gibi "yeni ve kişilikli" olarak nitelendirilen dış politikaya anlayışının, ülkemizin uluslararası alanda da saygınlığını sağlayacağı, toplumsal gelişmeye ve uluslararası barışa katkıda bulunacağı ileri sürülmekteydi. Gerçekten de hükümetin kuruluşuyla beraber ilk etkinlikler dış politika alanında izlendi.

Ancak 1978 yılı içerisinde iç politika alanında olduğu gibi esasen iç politikadan ayrı düşünilemeyecek olan dış politikada da hükümetin beklentilerinin gerçekleşmediği gö-

rülüyor. Ülkenin içine itildiği genel sosyal, ekonomik ve politik bunahım derinleşerek sürmekte. Bunahımın ağırlaşarak devam etmesi, sorunların yapsal oluşumu gösterdiği gibi, bunahımdan çıkış yollarında da ona neden olan yapının dışında aranması gerekliliğini ve CHP hükümetinin de böyle bir arayış içinde olmadığını kanıtlamakta.

Gerçekten de 1978 yılında Türkiye'nin izlediği dış politik etkinliklerin ülkenin içine itildiği bunahımın nedeni olan emperyalist sistemin gereksinim ve istemlerine göre yürütüldüğü görülmektedir. Türkiye'de iktidar dış ilişkiler alanında karşılaştığı sorunlara hep bu çerçevede içerisinde çözümler aramış; Kıbrıs sorununu emperyalist sistem içerisinde BM kararlarına rağmen değerlendirilmeyi sürdürmüş, ambargo konusu ile tüm sorunların çözüleceği inancını yaygınlaştırmış, Yunanistan ile sorunlarını NATO AET ilişkileri içerisinde değerlendirmiş, sonuç olarak uluslararası yalnızlığından kurtulmadığı gibi, ambargonun kalkışıyla yurt toprakları üstündeki saldırılarına "hukuki" dayanak verilmesinde, AWACS'a katılma ile yenilerinin kuruluşunun kabulünde olduğu gibi ülke sorunlarının temel kaynağı olan emperyalist sistemle bağları daha da sıklaştırarak ülkemiz politikasına emperyalizmin yön vermesi için yeni araçlar ortaya çıkmasını neden olmuştur. Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde görüldüğü gibi emperyalist sistem içinde çözümler aranmasının sorunları çözmeğe değil de, yeni sorunlar yaratarak sistem içinde bağırımlı hizmet etmekte olduğu ortaya çıkmıştır.

Emperyalizme bağımlı ve onun çıkarları doğrultusunda yönlendirilen dış ilişkiler, 1978 yılında Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile imzaladığı Siyasi Belge'nin gereklerine saygılı bir politika izlemesine, sosyalist ülkelerle, koşulların da dayatmasıyla önemli adımların atıldığı karşılıklı çıkarlara saygılı ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine, dolayısıyla ülkemizin dış ekonomik ilişkiler alanında çıkmazlarının aşılmasına, uluslararası politikada ülkemizin saygınlığının tesisine ve bölgesinde ve dünyada barışın gerçekleşmesine hizmet edecek olanakları da engellemektedir. Bu gerçekler karşısında CHP hükümetinin ortaya attığı "kişilikli yeni dış politika"nın yeni bir yönünüm olmadığı da ortaya çıkmaktadır. Nitekim hükümetin dış politikada ortaya attığı tüm kavramlar önce içkilerinden boşaltılarak sunulurken, 1978 sonlarında tümüyle de unutulmuş, terk edilmiş durumdadır. Ancak bu gerçeklerin tüm demokratik hak ve özgürlüklerin, toplumsal kuruluş mücadelesinin barış içinde mutlu bir dünyanın ve aydınlık geleceğin güvencesi işçi ve emekçi kitleler için olumlu bir yönü de, kitlelerin 1978 yılında dış politik sorunlarına ilgi ve duyarlılıklarının daha da artmasına iç ve dış politika bütünlüğünü kavramalarına katkıda bulunmasidir.

En büyük Amerikan halk şarkıcısı Guthrie

"Kimi tabancayla soyar adamı, kimi dolmakalemle"

PRETTY BOY FLOYD'dan
Dolaştıkça bu dünyayı
Bir sürü tuhaf adam gördüm
Kimi tabancayla soyar adamı
Kimi dolmakalemle.

GÜNEY GÖNENC

Amerika'da özellikle 1960'larda çok etkili bir radikal hareket olarak kendini gösteren halk müziği hareketinin temellerinin oluşmasındaki birkaç önciden biri de Woody Guthrie'dir. Guthrie bugün "Amerika'nın yetiştirdiği gelmiş geçmiş en büyük halk şarkıcısı" olarak tanınır. Bir yandan onun ticari müziğe karşı duyduğu nefret, öte yandan "resmî" kültür politikalarının uyguladığı sansür, ününün dış ülkelere, bu arada Türkiye'ye uzanmasını engellemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 1929 büyük ekonomik çöküntüsü başladığında Woody Guthrie 17 yaşındadır. 1932'de ülkedeki işsizlerin sayısı 13 milyon bulmuştur. Çalışma çağındaki her 4 kişiden 1'i işsizdir, her 4 çiftçiden 1'i topraklarını büyük şirketlere ve bankalara kaptırmıştır. Bir yandan ekonomik çöküntü, bir yandan bölgeyi etkisine alan çölleşme özellikle Oklahoma, Arkansas ve Missouri gibi orta-güney eyaletlerinde yavaş yavaş olanaksızlaşmıştır. Kann tokluğuna bir iş bulabilmek umu-

duyla milyonlarca insan yollara dökülür, binlerce kilometrelik göçler başlar. Guthrie o yıllarda yoksullaşmış dağılmış Oklahoma'lı bir çiftçi ailesinin çocuğudur. Ayakkabı boyacılığı, çöpçülük, şöför yamaklığı gibi işlere girer çıkar, "büyük göç"e katılır. Amcasının verdiği bir gitarla ülkeyi bir uçtan bir uca dolaşır; kahvelerde, meyhanelerde şarkı söyler. Böylece geleneksel halk müziği ile sağlam bir bağ oluşturur.

GUTHRIE GREV ALANLARINDA

1933'te Roosevelt Cumhurbaşkanlığına seçilmiş, liberal reformlarını ("Yeni Düzen") uygulamaya başlamıştır. İşçilere grevli, toplu sözleşmeli sendikalar hakları veren yasa 1935'te meclislerden geçer. Gericici Amerikan İşçi Federasyonu'na (AFL) göre daha ilerici bir konumda olan Endüstri Örgütleri Birliği (CIO) adlı yeni bir federasyon kurulur ve hızla gelişir (1938'de 4 milyon üye). Kuruluşunda ABD Komünist Partisi'nin de önemli katkısı olan CIO, tüm ülkede grevler düzenlemekte, ağır sanayi dallarında ilk kez sendikalaşmayı sağlamakta; General Motors, US Steel gibi dev şirketleri dize getirmektedir. Guthrie'yi bu yıllarda sendika toplantılarında, grev alanlarında, yitinişlerde gitarıyla ön safta görürüz. Söylediği şarkıların hemen hepsinin söze-

rini kendisi yazar. Ezgilerinin ise bir bölümü kendisindedir; ama çoğu şarkısının ezgisi halkın uzun bir geçmişten beri özümlediği geleneksel halk şarkılarına, ilahilere, "blues"lara, kovboy şarkılarına dayanır; hatta bunlardan aynen alınmadır. Gerek ezgilerinin bu özelliklerinden ötürü, gerekse çok çabuk şarkı yazabilmesi, güncel konuları işleme ve hepsinin üstünde şarkı sözlerinin çok yalın olmasından dolayı Guthrie'nin şarkıları hızla yaygınlık kazanır.

Woody Guthrie 1940'da New York'a gelir, ünlü halk şarkıcısı Pete Seeger'le tanışır. ABD KP'nin yayın organı Daily Worker gazetesinde köşe yazar olur. 1941'de Guthrie ile Seeger, Cisco Houston, Josh White, Leadbelly gibi sonradan hepsi de büyük ün kazanacak şarkıcılarla birlikte Almanac Şarkıcıları adlı grubu oluştururlar. Almanac'lar o yıllarda büyük huzur kazanan sendikalaşma çalışmalarına katılırlar; grev alanlarında, kahvelerde çalar söylerler; grup olarak da pek çok şarkı üretirler. Guthrie bu sıralarda kendi yaşamını romanlaştırdığı "Zafere Doğru" kitabını yayımlar (Bu kitap 1969'da filme alınmıştır). Kitaba verdiği ad, Guthrie'nin şu sözleri anımsandığında daha bir anlam kazanır:

"Yenileceğini söyleyen şarkıları ... kötü talihten sözeden şarkıları söyleyiyorum ben. Bu tür şarkılarla kanımın son damlasına, son nefesime kadar savaşırım. Ben bu dünyanın benim olduğumu söyleyen şarkıları olamaz diyorum. Ben şarkılarımda, ne

● KIZIL BAYRAK

Dalgalan zaferin göklerinde
Kızıl bayrak, kızıl bayrağımın.
Yükselen umudusun sen
Tüm sendikali işçilerin
Dalgalan dünyanın her yerinde.

Dalgalan kızıl bayrak, özgürlüğün rüzgarında
Dalgalan kızıl bayrak, dağıt savaş bulduklarını.
Dalgalan kızıl bayrak, dalgalan, dalgalan
Dalgalan kızıl bayrak, getir barışı, mutlu yarını.

kadar ezilmiş, horlanmış olursan
ol, derinin rengi ne olursa olsun
kendine güvenmen, işinle öğrenmen
gerektiğini söylerim."

GUTHRIE, SEEGER

VE HAYS:

"HALKIN ŞARKICILARI"

Woody Guthrie 1943'te Cisco Houston'la birlikte gemilerde buluşukçılığa başlar, şile Amerika'ya döner, asker olur. 1945'de savaş bitince Guthrie, Pete Seeger ve Lee Hays "Halkın Şarkıları" grubunu kurarlar. 1945-49 yılları Amerika'da gericiğin, şovenizmin ve baskının tırmanış dönemidir (1949'dan sonraki 5 yıl ise, tarihe, McCarthy dönemi olarak geçecektir.) Roosevelt'in ölmesiyle "Yeni Düzen" yerini Truman'ın "Hakça Düzen"i (Fair Deal) alır. "Hakça Düzen" in reform denebilecek yanları yalnızca sözde kalır, gerici yanları ise tümüyle yasallaşır. 1946'da 5 milyon işçi greve gi-

der. 1935 Yasası yürürlükten kaldırılır; örgütlenme, toplu sözleşme, grev hakları büyük ölçüde kısıtlanır. "Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi"nin aydınlar, sanatçılar üstündeki baskısı büyük boyutlara ulaşmıştır. 1948 ekonomik kriziyle işsizlerin sayısı 5 milyona, buna ek olarak yan-ışsizlerin sayısı 10 milyona çıkmıştır. CIA ve NATO kurulu. ABD KP'nin 12 yöneticisi ve avukatları hapsedilir. Kuruluş yıllarında ilerici bir niteliği olan CIO, toplam 1 milyon üyeli 11 ilerici sendikayı üyeliğinden çıkarır (CIO 1955'de AFL ile birleşecektir). Bu dönemde Guthrie ve Seeger başta olmak üzere tüm Halkın Şarkıları grubu gericiğe, şovenizme, baskılara karşı mücadele verirler.

1946'da Guthrie, Sacco ve Vanzetti'nin 1927'de idam edildiği Boston'a gider, uzun incelemeler yapar, "Sacco-Vanzetti Baladları" diye bilinen 12 şarkıyı yazar ve plağa okur. Onun bu türden bir çalışması da 1930'lar sonunda olmuştu. Roosevelt o yıllarda ülkedeki korkunç işsizliğe -geçici de olsa- bir çare bulmak, ucuz elektrik enerjisi sağlamak amacıyla büyük barajlar yapacak kamu kuruluşları kurar. Bu kuruluşlar sermayenin yoğun hücumlarına hedef olur, Roosevelt zaman zaman komünistlikle (!) suçlanır. Bu kamu kuruluşlarından biri olan Bonneville Enerji Kurumu, kuzeybatıda, Kanada sınırı yakınlarında Columbia Irmağı üstünde büyük bir baraj kuracaktır. Bu barajın yapımına, aşırı pahalıya sattıkları elektrikli fiyatın düşeceğini anlayan küçük baraj sahibi şirketler şiddetle karşı çıkarlar. Kamuyuunu etkilemek için ünlü sinema oyuncularını propagandacı olarak tutarlar, uçaklardan milyonlarca bildiri atmaya da içeren yoğun bir kampanyaya girişirler. Kurum, Guthrie'yi yardıma çağırır. Guthrie Columbia Irmağını ve baraj alanını - kendi deyimleriyle - "hemen hemen her dağdan, her tepeden; ağaç, direk ve kayadan, kısacası her yönden" in-celer, bölgeyi gezer, çiftçilerle konuşur; sonuçta 26 şarkı yazar, bu şarkılar plağa alınır, tüm yö-

● BU DÜNYADA YERİM YOK ARTIK BENİM

Evim barkım, yerim yurdum yok
Aldım başımı dolaşır dururum
Bir gezginci işçiyim işte
O kent senin, bu kent benim
Nereye gitsem polis yakama yapışır
Bu dünyada yerim yok artık benim

Anam babam kardeşlerim tükendiler
Bitmez tikenmez yollarda
Milyonlarca insanın sürüldüğü
Kızgın, tozlu, sonsuz yollarda
Zenginler elimden aldılar evim
Beni yerimden yurdumdan ettiler
Bu dünyada yerim yok artık benim

Çiftçiydim, çiftçi dediysem ortakçı
Kendimi bildim bileli yoksul
Ürünlerimiz bankerlerin kasasını doldurdu hep
Karım kandil gibi söndü
Düştü öldü günün birinde
Bu dünyada yerim yok artık benim

Aldım başımı dolaşıp duruyorum
Gezip dolaştıkça gördüm
Şu dünya ne kadar büyük
Ne kadar tuhaf şu dünya
Tüm dalavereçiller zengin
Tüm emekçiler yoksul
Bu dünyada yerim yok artık benim

● BİLMEK İSTİYORUM

Bilmeliyim ahbab, bilmek istiyorum
Nereye gitsem her yanımda aç insanlar
- Dostlarım, yoldaşlarım- bana soruyorlar
Bilmeliyim, evet, bilmek istiyorum.

Neden doğru dürüst bir işim yok?
Oysa bu eller ekmenin, sürmenin, biçmenin ustası.
Yasalarınız neden beni yerimden yurdumdan sürdürdü?
Bilmeliyim ahbab, bilmek istiyorum.

İşe yaran ne iş yaptım şimdiye kadar
Yeni soyaktan öte- sorarım size.
Kaçıp saklandığınız evleri bile ben yaptım size,
Hem neden, kimden kaçıyorsunuz, bilmek istiyorum.

Bizi hapislerde çürüten sizsiniz,
Hastaneleriniz, Tımarhaneleriniz tiklim tiklim.
Polisleriniz neden vuruyor sendikali işçileri?
Açık konuşun beyler, bilmek istiyorum.

Neden iş bulamıyoruz, boşta geziyoruz?
Neden ekmecek paramız yok, neden?
Neden hepimiz açlığa mahkum olduk?
Soruyorum, beyler, çünkü bilmek istiyorum.

reye dağıtılır; Grand Coulee Barajı gerçekleşir. Bu şarkılar arasında Guthrie'nin kimi ünlü şarkıları vardır, bunlardan "Çağında Columbia, çağında / Karanlığımızı ışığa boğ" şarkısı özellikle ünlüdür.

GUTHRIE'NİN GİTARI:
"BU SİLAH
FAŞİSTLERİ ÖLDÜRÜR!"

Guthrie 1500'den fazla şarkı yazmıştır, bunların hiçbirini için telif hakkı çıkarmamıştır. Onun en ünlü şarkısı 1940'da yazdığı "Bu ülke benim ülkem" şarkısıdır. Başkaca ünlü şarkıları arasında "Hoşça kalın" (So long), "Sendikali kız" (Union maid), "Bu dünyada yerim yok artık benim" (Ain't got no home) ve Steinbeck'in Gazap Üzümleri'nden şarkılaştırdığı "Tom Joad'u sayabiliriz. Onun en başarılı şarkıları arasında büyük bir sayı tutan çocuk şarkılarını da anmalıyız.

Guthrie 1954'te tedavisi olmayan Huntington hastalığından hastaneye yatar, 1967'ye kadar 13 yıl bitkisel denebilecek bir yaşam sürer, 3 Ekim 1967'de öler. Artık yaşamından tümden umut kesildiği bir dönemde, 1966'da, Amerikan Hükümeti ona Grand Coulee Barajı'nın gerçekleşmesindeki hizmetleri için büyük ödül verir, bir hidroelektrik santrale da onun adı verilir (Oysa Guthrie tüm yaşamı boyunca FBI tarafından izlenmiştir). Doğduğu Okemah kasabasına bir heykelinin dikilmesi girişimine ise 1971'de kasaba sakinleri "Buraya bir komünistin heykeli dikilemez" diye karşı çıkarlar.

Woody Guthrie'den geriye üstünde "Bu Silah Faşistleri Öldürür" yazılı gitar, 1500'den fazla şarkısı, "gelmiş geçmiş en büyük halk şarkıcısı" ünvanı ve azgın kapitalist bir toplumdaki namuslu, dindar bir yaşamın; yığın antifaşist mücadelesinin gelecek kuşaklara hep örnek olacak anısı kaldı.

AST onaltıncı yaşını doldurdu

MAHMUT TUNABOYLU

"Ne salt geçim kaygusu ile kendisini pis bir ticaretin içine gömen tiyatro, ne de belli bir azınlığın eğlencesine geçerez olacak bir tiyatro, ne karşı olduğu düzenin politikasından onun dümen suyuna memduru sanat, ne de salt güldürü dilenciliği... Zorlu koşullarda bile söyleyecek sözü ve yapacağı olanların, bunun mücadelesini verdikleri çağımızda, halktan yana yeni bir gerçeği yaratmanın görevini böylesi bir sanat hareketi içinde yükümlenmişlerin tiyatrosu" (*)

1963 yılında özel ve ödenekli tiyatroların yoz tutumlarına, düzene, memurcu anlayışa karşı Asaf Çiyiltepe gibi öncü bir tiyatro adamının kuruluşu Ankara Sanat Tiyatrosu (AST), günümüzde birçok tiyatronun havlu atmasına, Yeşilçam'ın pis girdabına, TV reklamlarının hizmet-

tine girmesine karşı, yanında olduğu işçi ve emekçilerin mücadelesinde sanata ve tiyatroya düşen görevlerin bilincinde olarak günümüze değin ulaştı.

12 Mart'ın o ünlü "balyoz hareketi"nden da nasibini alan birçok oyunu yasaklanan, kapısına kilit vurulan, oyuncular tutuklanan "Siz de Yedi Kocalı Hüzmüz'ü oynasanıza" gibi Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan ilginç öneriler alan AST, sözüm ona birçok ünlü burjuva "sanatçı"nın "mali kriz", "TV rekabeti" gibi bahanelerle üstünü örtmeye çabaladıkları ve yoz sanata karşı, tiyatroya ve sanata düşen görevlerin bilincinde.

Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi geliştikçe tutunamayan, kitleleri artık burjuva masallarıyla uyutamayın ve sonunda tiyatro salonlarını "garaj" yaparak bu işten "vazgeçenler" aslında tiyatro ve sanat için iyi bir temizlik.

1963 yılından 12 Mart dönemine dek AST - sırasıyla değil - şu oyunları oynadı: Sermet Çağan'ın çağdaş tiyatromuzda bir aşama uğraşılmalı ve toplumsal sorunları diyalektik bir yöntemle ele alan "Ayak Bacak Fabrikası"; Bertolt Brecht'in Hitler faşizminin termanışını karikatürleştirerek anlatan

"Arturo Ui'nin Yükselişi"; Orhan Kemal'in suçluluğu önleme yolunun insanları hapishanelere doldurmak değil, asil onların oraya düşmesinin nedeni olan kapitalist toplum düzeninin değiştirilmesi gerektiğini vurgulayan "72. Koğuş"; Arman Salacrou'nun işçilerin başkaldırması olayını angaje tiyatrosu biçiminde anlatan "Durand Bulvarı"; Reşat Nuri Güntekin'den Turgut Özakman'ca uyarlanan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş yıllarını alaya alan, bozuk yönetimi inceleyen Gogol'ün "Müfettiş"i örneği "Sarıpınar 1914"; Yine Orhan Kemal'in bir oyunu olan ancak o zamanki AST yöneticisi Güner Sümer'ce oyunun yalnızca humanist içeriğinin yansıtıldığı asil temanın işlenmediği "Eskici Dükkanı"; Erol Aksoy'un "Otak"; Fik-

ret Otyam'ın doğuda kaçakçılık sorunu ve gerçeklerini anlatmaya çalıştığı "Mayın"; Cahit Atay'ın köy sorunlarını ve mistik anlayışı eleştirdiği "Sultan Gelin", Ünlü yazar Gogol'ün bürokrasi çarkının nasıl işlediğini anlattığı "Müfettiş" ve kişinin düzenle çatışması "Bir Delinin Hatıra Defteri"; Maksim Gorki'nin "Küçük Burjuvalar", İsmet Küntay'ın Kurtuluş Savaşı'nı gerçek-bir yaklaşımla ortaya koyduğu "Tozlu Çizmeler"; ve bu dönemde bir kaç anlamsız oyun "Viktor", "Heykel", "Pazar Gezintisi", S. Kudret Aksal'ın "Kral Üşümüşü", Samuel Becket'in "Godot'yu Beklerken".

12 Mart döneminde yasaklamalar ve baskı dönemi başlıyor AST için. Önce Oktay Arayıcı'nın "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası" yasaklanıyor. Jean Anouilh'in "Jan-Dark Olayı" oyununun teksti inceleniyor ve inceleme sonucunda oynanmasında "sakınca" bulunuyor. Güngör Dillmen Kalyoncu'nun "Canlı Maymun Lokantası"da aynı akibete uğruyor.

Bu dönemde AST daha önce oynanan "Hamdi" ile Aziz Nesin'in "Gol Kralı Sait Hopsait" adlı oyunlarını oynamak zorunda kalıyor. Ancak "Gol Kralı Sait Hopsait" oyununun oynandığı sırada AST oyuncularının hemen hepsi tutuklanıyor, topluluk parçalanmaya çalışılıyor. Yılmaz AST, kadrosunu inançlı ve genç oyuncularla yeniden kuruyor, Anadolu'ya çıkıyor.

AST'nin bu dönem oynadığı en güçlü oyun kuşkusuz Bertolt Brecht'in "Hitler Rejiminin Korku ve Sefaleti"dir. 1933-1938 Nazi Almanyası'nı anlatan oyun, Ankara'da dört kez oynandı. Beşinci kez oynandı. Beşinci kez Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerine oynanırken Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 6134/14267 ve 4 Nisan 1972 tarihli bildirimi ile yasaklandı. Tabii tiyatronun kapısına kilit

vurmak da ihmal edilmedi.

Oyunları yasaklanan, kapısına kilit asılan, oyuncular tutuklanan AST, taşı tarağı toplayıp köşesine çekilmedi. Mücadeleye değişik isimle de olsa devam etti.

Yitirdiğimiz değerli yazar İsmet Küntay'ın "Evler Evler"i ve "403. Kilometre"si, AST'nin son dönem oyunlarından ikisi. İki başarılı oyunu. Bilgesu Erenus'un "El Kapısı" Almanyaya ve Almanca işçilerin gerçeğini vurgulayan oyunu. Bertolt Brecht'in Gorki'den oynatıldığı ve sosyalist gerçekçiliğinin ürünü "Ana", yine Brecht'in "Komünün Günlüğü", Ömer Polat'ın "Aladağlı Miho"su ve "804 İşçi", Uğur Mumcu'nun "Sakıncal Piyade"si, Vasıf Öngören'in "Zengin Mutfağı".

AST, günümüzün "en tutarlı" tiyatrosu ünvanını boşuna taşıyor elbet. Özellikle "görevci" sanat yapıyor, yaptığını bilincinde. Oyunlarını özenle seçiyor, repertuar tiyatrosunun seçkin örneği oluyor.

12 Mart öncesi ve günümüze değin oynanan oyunların hemen hepsi faşizmin "ikiyüzlüce aldatan" pislğini sergiliyor. Günümüzde sanata düşen görev de bu aslında. AST ayrıca faşizme karşı mücadelesinde bir "tiyatro okulu" olarak da görevini sürdürmesini biliyor.

Günümüzde sanatın görevinin, irrasyonelizm'e, şovenizm'e ve ırkçılığa, yobazlık ve insanlık dışılığa kısaca faşizme karşı olması gerektiğinin bilincinde, mücadelesini bu gerçeğe sürdüren AST sanatın "görevlerinin ne olduğunu" kuş tüylü minderlerde hâlâ tartışanlara karşı dimdik ayakta. Ve bu görevin omuzlarına yüklediği ağır sorumlulukla nice onaltıncı yıllara hazırlanıyor.

(*) Rutkay Aziz - AST Grup Yönetmeni, Tiyatro 73 dergisi, sayı: 15, s.21

AST 12 Mart sıkıyönetimleri tarafından mühürlenmişti.

1978 yılının son günlerinde Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu'nun (TİSK) yaptığı "1977 İşgücü Malliyeti ve Çalışma İstatistikleri" başlıklı bir araştırmanın sonuçları günlük basında yayımlandı. TİSK Genel Sekreteri Raif İbrahimoğlu, konfederasyonca yapılan araştırmanın sonuçlarını 15 Aralık tarihli TİSK Haber bülteninde şöyle açıkladı:

"Araştırma sonuçlarına göre bulunan günlük ortalama ücret 248,44 TL'dir. Bu rakam 1977 yılında ücretlerin % 39,1 oranında arttığını göstermektedir.

"Ancak Türkiye'de bu ücretin hanun gereği 365 gün içinde ödenmesine karşılık, yıllık izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri ayrıca haftalık ve mazeret izinleri dolayısıyla bir yılda fiilen en çok 275 gün çalışıldığı bir gerçektir. Bu nedenle işçilerin fiilen çalıştıkları gün başına düşen ücret, sosyal yardım ve yan ödemeler tutarının 406,16 TL olduğu bu araştırmamızda tespit edilmiştir.

"Konfederasyonumuz araştırması, ülkemizde sendikalaşma oranının % 87,4 olduğunu göstermiştir. Bu durum Türkiye'de OECD ülkelerine kıyasla fevkalade yüksek bir sendikalaşma hareketinin mevcut olduğunu belirlemektedir."

TİSK Basın bülteni, "Toplumsal Anlaşma"yı yalnızca kamu sektörünü kapsama bakımından ve "ücret ve sosyal yardım artışlarına makul bir çizgi getirmekten de uzak kaldığı" için eleştirerek noktalanıyor.

Bu araştırmayı, yapılaş amacı, günlük basına yansıtılma biçimi ve verdiği sonuçlar bakımından, burjuvazi adına, onun en güçlü örgütlerinden TİSK'in işçi sınıfına yönelttiği bir saldırı olarak nitelenebilir. Sınıf mücadelesi içinde burjuvazinin işçi sınıfının kazanımlarına yönelttiği çok çeşitli saldırıların bir parçasını oluşturan bu "araştırma", 1979'a girerken, işçi sınıfının önünde duran görevlere de ışık tutuyor. Ayrıca 1979 başında geçen yıla ilişkin yapılabilecek değerlendirmelerin somutlanmasına yardımcı oluyor.

**TİSK
MİLYONLARCA İŞÇİYİ
YOK SAYIYOR**

TİSK "araştırması" burjuvazinin genel olarak sınıf çıkarılan ve özel olarak 1978 yılı sonunda içinde bulunduğu durum ve ileritye yönelik hazırlık bakımından, kamuoyuna hakim kılmak istediği bir dizi temel kanıyı somutlama amacını taşıyor. Bir başka deyişle TİSK, araştırmaya başlarken, burjuvazinin sınıf çıkarılmanın 1978 yılı sonundaki zaman kesitinde gerektirdiklerini besaplayarak, varamayı hedeflediği sonuçları saptamış. TİSK'in araştırmaya başlarken varamayı hedeflediği sonuçları srasıyla ele almak gerekiyor. İki şöyle: Türkiye'de sendikalaşma oranı son derece yüksektir. TİSK basın bülteni bu konuda yüzde 87,4'lük bir sonuç buluyor. Ve "Bu durum Türkiye'de OECD ülkelerine kıyasla fevkalade yüksek bir sendikalaşma hareketinin mevcut olduğunu belirlemektedir" diyor.

Türkiye'de işçilerin sendikalaşma oranı konusunda resmi veriler ise şu sonuçları veriyor: "Halen toplu sözleşmelerden yararlanan işçi sayısı toplam istihdam içinde çok düşük bir pay oluşturmaktadır. En son bilgilerden, bir milyona yakın işçinin toplu sözleşmelerden yararlandığı anlaşılmaktadır. Sendikalı işçi sayısının 2 milyon dolayında olduğu düşünüldüğünde, toplu sözleşme yapan işçiler, sendikalı işçilerin ancak yarısını meydana getirmektedir." (DPT 1978 yılı Programı, Haziran 78, s. 281)

Bu demektir ki, resmi istatistik verileri potansiyel olarak sendikalaşabilecek 6 milyon dolayındaki çalışan kesimde fiilen sendikalı olan (toplular sözleşmeli) işçi sayısı 1 milyondan azdır.

Oysa TİSK araştırması tüm Türkiye, de sendikalaşma oranının yüzde 87,4 olduğunu ilan ediyor. Bu sonuçta araştırmanın diğer tüm sonuçlarına 11 işve-

1979: İŞÇİ SINIFI için zorlu bir mücadele yılı

ren sendikasına üye 423 işletme kapsamında varlığını buluyor. Bulunan rakamın, gerçekte şöyle ifade edilmesi gerekiyor: İşveren sendikalarının bulunduğu işyerlerinde, işçilerin sendikalaşma oranı yüzde 87,4'tür. İşveren sendikalarının ezici çoğunlukla işçilerin sendikalaştığı işyerlerinde örgütlendiği gerçeğini burada yinlemek gerekiyor.

TİSK'in Türkiye'de sendikalaşma oranını böylesine yüksek göstermesi kuşkuuz bir rastlantı değil. Çünkü "ekonomik bunalımın, fiyat artışlarının nedeni toplu sözleşme zamlarıdır" iddiasını olabildiğince genişletmesine evrecik "sağlam" bir temele ihtiyacı var.

**TİSK, MESS'
ÜYELERİNE
ÖRNEK
GÖSTERİYOR**

Bunu izleyen diğer sonuçlara geçmeden, TİSK "araştırmasının" kapsamı üzerinde durmak gerek. Araştırmanın yalnızca işveren sendikalarının örgütlü bulunduğu işyerlerinde yapılmadığını yazısına, kapsama alınan işkollarının seçimi de son derece anlamlı. Kapsamındaki 423 işyerinden 221'i MESS ve Kimya İşverenleri Sendikasına bağlı. Madeni eşya işkolunda kalifiye işçi oranının ve dolayısıyla işçi ücretlerinin; kimya işkolunda ise uluslararası tekelin, sömürü ve kâr oranının ve yine sonuç olarak işçi ücretlerinin en yüksek olduğu iki işkolu olduğu bilinir. Bu iki işkolu aynı zamanda Türkiye'de en ileri teknolojinin kullanıldığı işkollar arasında yer alıyor.

Buna karşılık tekstil, lastik, ağaç vb. ortalama işçi ücretlerinin daha düşük olduğu işkolların araştırmanın kapsam dışı tutuluyor. Bu seçimi "teknik" nedenlerle açıklamak olanaksız. Çünkü örnek alın tekstil işkolunda işveren sendikalarının yaygın ve güçlü olduğu bilinir. Demek ki tekstil ve benzeri işkollar, ortalama işçi ücretlerinin ve işçilerin sendikalaşma oranının düşüklüğü nedeni ile kapsam dışı bırakılıyor.

"Araştırma" kapsamındaki toplam 423 işyerinden 181'inin MESS'e bağlı işyerleri olması da bir rastlantı değil. Bu, 1979 yılının Eylül-Ekim aylarında süredir tamamlanacak, uzun süren "MESS grevi" sonucu imzalanan toplu iş sözleşmelerinin sonuçlarının vurgulanmasına gösterilen özenin bir ifadesi.

Söz konusu araştırmada kapsam içindeki 11 işkolunun ortalama çıplak ücret düzeyleri de veriliyor. Bu tablonun çok kısa bir incelemesi, MESS işyerlerinde ortalama ücretlerin sadece toprak ve deri işkollarındaki ortalama çıplak ücretlerden yüksek ve gıda işkolu ile bemen bemen eşit olduğunu gösteriyor. Böyle bir sonucun inandırıcı olup olmayacağı bir yana, açık saptırma bize "araştırma"ya ne ölçüde güvenebileceğimize şüpheler veriyor. Fakat TİSK üye sendikalarına MESS'i örnek göstermeye çalışıyor.

**1978:
İŞTEN ÇIKARMALARDA
REKOR YILI**

1978 yılının 15 Aralık tarihinde, 6397 işçi grev mücadelesini sürdürürken, 40 bin tekel işçisinin dirençli anlaşma

ile sonuçlanıyor, 7714 işçinin dirençli işe devam ediyordu.

Sermaye sözcülerinin grevlerle kaybedilen işgünü üzerine sürdürdüğü sayısız yakınlama, bir başka rakamla tamamlanmadığında anlam kazanıyor. Yine resmi istatistik verilere göre işkazanlar ve medek hastalıklarla kaybedilen işgünü sayısı, grevlerle kaybedilen işgünü sayısından 8 kat ağıyor. İşçilerin işgüvenliğini sağlama ve

bu konuda işverenleri denetimine konusunda bugün bulunulan nokta ise şu rakamlarla somutlanıyor: Türkiye'nin, işçi ve işyeri sayısının en yüksek ve işyerlerinin denetiminin en üst düzeyde olduğu üç büyük ilinde, Ankara, İstanbul ve İzmir'de, SSK'ya tabii işyerlerinde ortalama olarak sadece 18'de biri işgüvenliği müfettişlerince denetleniyor. SSK kapsamı içindeki işyerlerinde 18'de birde bulunan bir ortalamamın Türkiye'de işgüvenliğinin denetimi konusuna verilen önemin ve ciddiyetin kıstas sayılmak gerekiyor.

1978 yılının işçi olaylarının değerlendirilmesi ayrı ve ayrıntılı bir araştırma konusu. Ancak geçerken, 1978'in bir önemli olayının altını çizmek gerekiyor: Geride bıraktığımız yıl içinde toplu işçi çıkarmaların alabildiğine yoğunlaşması. 1978 yılı içinde yalnızca tekstil fabrikalarından 17 bin, madeni eşya işkolunda 15 bin, kimya ve ilaç fabrikalarından 3 bin, lastik plastik işkolunda 3 bin, deri işkolunda 2.500 işçi işten çıkarıldı. Büyük sermayenin sözcüleri hammadde ve döviz darboğazı sonucu üretimi düşürmek ve toplu işçi çıkarmak "zorunda kaldıklarını" belirtiyorlardı. Yılın son günlerinde Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Koç, bundan sonra da hammadde bulamazlarsa işçi çıkarmaya devam edeceklerini açıklıyor. Milyonlarca işsiz yeni ombinlerin katılması, sermayenin döviz ve hammadde sorununu aşmamasının zorunlu bir gereği olarak niteleniyor. Ama bu olay bile sermaye basınında bir başka boyutu ile ve çarpıtılmak yanı sıra, TİSK, "yalnızca üyesi işverenlerin 1978'in son ayında 565 milyon lira dolayında kıdem tazminatı ödemek zorunda bırakılmış olmasından" yakınıyor. (17 Aralık 78, Tercüman)

**ÇETİN
BİR MÜCADELE
İŞÇİ SINIFINI
BEKLİYOR**

Artan fiyatlarla, satın alma gücü buyuna düşen ücretlerle, toplu işçi çıkarmaları, Yarıyıl 9. Hukuk dalresinin işçi sınıfının demokratik kazanımlarını geçersiz kılan, budayan sayısız karar ile, Toplumsal Anlaşma ile sürüp giden işkazanlar, grevler, lokavtlar ve direnişlerle 1978 yılı geride kaldı.

1979, MESS ile Maden-İş arasında imzalanan toplu sözleşmelerin yanısıra hemen tüm işkollarında çoğunluk toplu sözleşmelerin bitim ve yenilenmesi olacak. Döviz ve hammadde darboğazının süreceği ve bunun sonucu toplu işçi çıkarmalarına artarak devam edeceği, enflasyon-devalüasyon-enflasyon zinciri içinde emekçi kitlelerin çalışma ve yaşam koşullarındaki gerilemenin sınıp gideceği, görünür gerçekler.

Sonuç olarak 1979'a girerken, emperyalizme bağımlı Türkiye kapitalizminin derinleşen bunalımı ve keskinleşen sınıf mücadelesi içinde Türkiye işçi sınıfını ve emekçileri zorlu bir yıl bekliyor. Büyük burjuvazinin, ideolojik, politik ve ekonomik-demokratik plandaki saldırılarını gözlemlemenin, elde edilmiş kazanımların korunmasını ve yeni mevziler için mücadeleyle güçlendirilmesini biricik yolu, işçi ve emekçi kitlelerin bilinç ve örgütlülük düzeyini yükseltmek, sağlamlaştırmak, yaygınlaştırmaktır. Burjuvazinin sınıf mücadelesinin bitimini içinde berplanda artan ve artmaya devam edeceği belli olan baskı ve saldırıların göğüsleme için başka yolu yoktur.